

PIERRE KALOUSSIAN VELISSIOTIS
GIOVANNA DALLA CHIESA

SOTILIS

Παράλληλοι Διάλογοι | Parallel Dialogues | Dialoghi Paralleli

MUSARTE EDITION
MILANO-CANNES-ATHENS

PIERRE KALOUSSIAN VELISSIOTIS
GIOVANNA DALLA CHIESA

SOTILIS

Παράλληλοι Διάλογοι

από το κόσμημα της αρχαίας Βέργης... στο σύγχρονο κόσμημα της Lisa Sotilis

---

Parallel Dialogues

from the jewelry of ancient Vergi to the modern jewelry of Lisa Sotilis

---

Dialoghi Paralleli

l'arte del gioiello dall' antica Verghi a quello moderno di Lisa Sotilis

---

MUSARTE EDITION
MILANO-CANNES-ATHENS

LISA SOTILIS

Παράλληλοι Διάλογοι

Αρχαιολογικό Μουσείο Σερρών

16 Νοεμβρίου 2013-16 Ιανουαρίου 2014

Συνδιοργάνωση /

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού

Οργάνωση /

Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού

ΚΗ' Εφορεία Προϊστορικών &

Κλασικών Αρχαιοτήτων

Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας

Περιφερειακή Ενότητα Σερρών

Υποστήριξη /

Δήμος Σερρών

Υπεύθυνος Οργάνωσης /

Βασίλης Βαφειάδης, Ζωγράφος,

Υπεύθυνος Πολιτιστικών Προγραμμάτων

Περιφερειακής Ενότητας Σερρών

υπό την αιγίδα της

χορηγός

LISA SOTILIS

Parallel Dialogues

Archaeological Museum of Serres

16 November 2013-16 January 2014

Co-organizer /

HELLENIC REPUBLIC
Ministry of Culture and Sports

Organisation /

Hellenic Ministry of Culture and Sports

Ephorate of prehistoric

and classical antiquities

Region of Central Macedonia

Regional Unity of Serres

In collaboration with /

Municipality of Serres

Responsible of organisation /

Vasilis Vafiadis, Conceptual artist

Director of Cultural Department

of the Prefectural Union of Serres

with the aegis of

sponsor

LISA SOTILIS

Dialoghi Paralleli

Museo Archeologico di Serres

16 novembre 2013-16 gennaio 2014

Coorganizzazione con /

REPUBBLICA ELLENICA
Ministero della cultura e dello Sport

Organizzatori /

Ministero della Cultura e dello Sport

Soprintendenza alle antichità

preistoriche e classiche

Regione della Macedonia Centrale

Unità Regionale di Serres

In collaborazine con /

Comune di Serres

Responsabili della organizzazione /

Vasilis Vafiadis, Pittore

Direttore del Dipartimento Culturale della Unione

Regionale di Serres

sotto l' Egida

sponsor

Επιμέλεια /

Πιέρ Καλουσιάν Βελισσιώτης
Τζιοβάννα ντάλα Κιέζα

Αρχαιολογική Επιμέλεια /

Κατερίνα Περιστέρη

Παραγωγή & Συντονισμός /

Ελευθερία Γκούφα

Σχεδιασμός εκθέσεως /

Ελευθερία Γκούφα

Επιμέλεια καταλόγου /

Πιέρ Καλουσιάν Βελισσιώτης

Φωτογραφίες /

Μάσιμο Ρεγκάλο-Τρεβίλιο
Φώτο Κλικ, Ζήσης Μανδηλιώτης-Σέρρες

Μετάφραση /

Ιταλικό Μορφωτικό Ινστιτούτο Αθηνών
ΑΒΑ ΕΡΜΙΣ-Αθήνα

Ασφαλιστική Εταιρεία /

Καραβίας-LLOYD'S

Θερμές ευχαριστίες στους /

Τζιουσέπε Βιλέλλα
Αντονέλλα Ροσσόνι
Ντάνιελ Μόρρις
Historical Design Inc.-Νέα Υόρκη
Μανουέλα Ζίσλερ
Κωνσταντίνο Παπαδάκη
Νικόλαο Βελισσιώτη
Λούκα Μανζάτο
Ντέλια Μπορέλλι
Θεόδωρο Βούρλα
Δήμητρα Ευθυμιάδου
Χρυσόστομο Μπικάτςικ
Ευτυχία Φραγκιά
Στράτο Χαραλαμπίδη

Curators /

Pierre kaloussian Velissiotis
Giovanna dalla Chiesa

Archaeological Curator /

Katerina Peristeri

Producer & Cordinator /

Eleftheria Gkoufa

Installation project /

Eleftheria Gkoufa

Catalogue curator /

Pierre kaloussian Velissiotis

Photographs by /

Massimo Regallo-Treviglio
Foto Klik, Zizis Mandiliotis-Serres

Translation /

Italian Cultural Institute of Athens
ΑΒΑ ΕΡΜΙΣ-Athens

Insurance /

Karavias-LLOYD'S

Special thanks to /

Giuseppe Vilella
Antonella Rossoni
Daniel Morris
Historical Design Inc.-New York
Manuela Zissler
Konstantino Papadaki
Nikolao Velissioti
Luca Manzato
Delia Borelli
Theodore Vourlas
Dimitra Efthimiadou
Chrisostomos Pikatsik
Eftichia Fragkia
Strato Charalampidi

Curatori /

Pierre kaloussian Velissiotis
Giovanna dalla Chiesa

Curatore Archeologo /

Katerina Peristeri

Produttore & Coordinatore /

Eleftheria Gkoufa

Progetto di allestimento /

Eleftheria Gkoufa

Curatore Catalogo /

Pierre kaloussian Velissiotis

Referenze Fotografiche /

Massimo Regallo-Treviglio
Foto Klik, Zizis Mandiliotis-Serres

Traduzione /

Istituto Italiano di Cultura-Atene
ΑΒΑ ΕΡΜΙΣ-Atene

Assicurazione /

Karavias-LLOYD'S

Un Particolare Ringraziamento a /

Giuseppe Vilella
Antonella Rossoni
Daniel Morris
Historical Design Inc.-New York
Manuela Zissler
Konstantino Papadaki
Nikolao Velissioti
Luca Manzato
Delia Borelli
Theodore Vourlas
Dimitra Efthimiadou
Chrisostomos Pikatsik
Eftichia Fragkia
Strato Charalampidi

Ο κατάλογος αυτός είναι αφιερωμένος στο στρατηγό Ναπολέοντα Σωτίλη γνωστό και ως, «αίττητος». Απελευθερωτή των Σερρών και πολλών άλλων πόλεων της Βορείου Ελλάδος.

This catalog is dedicated to Napoleon Sotilis, called «The invincible». Liberator of Serres and many other cities of Northern Greece.

Questo catalogo e dedicato al generale Napoleon Sotilis detto «l'invincibile». Liberatore di Serres e di molte altre città del nord della Grecia.

Η ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ

Με την κυρία Λίτσα Σωτίλη, είχαμε την τιμή να συνεργαστούμε στην έναρξη του προγράμματος της Περιφερειακής Ενότητας Σερρών, για την επέτειο των 100 χρόνων από την απελευθέρωση της περιοχής μας (1913-2013).

Η έκθεση με έργα Γλυπτικής και Ζωγραφικής στη Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Σερρών, έδωσε μια μοναδική ευκαιρία στους Σερραίους πολίτες αλλά και σε πολλούς ξένους επισκέπτες να θαυμάσουν το έργο της.

Κατανόησαν επίσης τους λόγους που συνδέουν τη δημιουργό με την απελευθέρωση, αφού πρόκειται για την εγγονή του Ναπολέοντα Σωτίλη, που επικεφαλής της 7ης Μεραρχίας του Ελληνικού Στρατού αγωνίστηκε γι' αυτή.

Στο πρόσωπό της τιμούμε το σύνολο της προσφοράς της ιστορικής οικογένειας στον απελευθερωτικό αγώνα.

Κλείνοντας το πρόγραμμα εκδηλώσεων της επετείου απολαμβάνουμε και πάλι την εμπνευσμένη δουλειά της κ.Σωτίλη, αυτή τη φορά στο κόσμημα, συνδέοντάς την με την αφετηρία, το πεδίο αναφοράς της καλλιτεχνικής δουλειάς της, που είναι ο πλούτος του αρχαίου πολιτισμού μας.

Στο Αρχαιολογικό Μουσείο Σερρών και χάρη στην επίπονη εργασία της ΚΗ΄ Εφορείας Αρχαιοτήτων και ειδικά της κ. Κατερίνας Περιστερή, προϊσταμένης Αρχαιολόγου, παρουσιάζονται ταυτόχρονα, για πρώτη φορά, τα ευρήματα από την ανασκαφή στη θέση του Νέου Σκοπού Σερρών, όπου σύμφωνα με την επιστημονική τεκμηρίωση βρισκόταν η Αρχαία Βέργη.

Αυτή η συνύπαρξη των αρχαίων κοσμημάτων και άλλων αντικειμένων, με τα κοσμήματα της καταξιωμένης διεθνώς Ελληνίδας δημιουργού, φέρνουν με τόλμη τόσο κοντά την αρχαία με τη σύγχρονη τέχνη.

Θέλω να ευχαριστήσω θερμά την κ.Σωτίλη και την κ. Περιστερή για την μοναδική αυτή έκθεση, που είμαι σίγουρος ότι σηματοδοτεί με τον καλύτερο τρόπο τη διαχρονικότητα αλλά και οικουμενικότητα του πολιτισμού και της τέχνης.

Ο Αντιπεριφερειάρχης

Ιωάννης Μωυσιάδης

THE ECUMENICAL CHARACTER OF ART

We had the honour to cooperate with Mrs. Lisa Sotilis at the beginning of the project of the Prefectural Union of Serres to celebrate the 100 years upon liberation of our area (1913-2013).

The exhibition of her sculptures and paintings in the Public Library of Serres provided the citizens of Serres as well as many other visitors with the unique opportunity to admire her work.

They also became acquainted with the reasons connecting the creator with the liberation, since she is the granddaughter of Napoleon Sotilis, who fought for liberation as superintendent of the 7th division of the Greek Army.

We honour to her face the whole contribution of this historic family to the struggle for freedom.

Closing the events' program for the celebration of the anniversary we enjoy once again the inspired work of Mrs. Sotilis, this time with jewelry, connecting it with the beginning, the benchmark of her artwork, which constitutes the wealth of our ancient culture.

The Archaeological Museum of Serres presents simultaneously for the first time, thanks to the strenuous work of the 28th Ephorate of Antiquities and especially of Mrs. Katerina Peristeri, Head Archaeologist, the findings from the excavation in the location of Neos Skopos Serres, where the Ancient Vergi was located according to the scientific documentation.

This coexistence of ancient jewelry and other objects with the jewelry of the internationally eminent Greek creator brings in very close connection the ancient to the modern art in a daring way.

I would like to cordially thank Mrs. Sotilis and Mrs. Peristeri for this unique exhibition, which I am confident that is the best sign of the timeless and ecumenical character of culture and art.

Ioannis Moysiadis

The Deputy Head of the Region of Central Macedonia

IL CARATTERE ECUMENICO DELL' ARTE

Abbiamo avuto l'onore di collaborare con Lisa Sotilis sin dall'inizio al progetto per la celebrazione del centesimo anniversario della liberazione della nostra città (1913-2013).

La sua mostra di scultura e pittura che abbiamo ospitato alla Biblioteca Municipale di Serres ha concesso ai nostri concittadini e molti altri visitatori una opportunità di ammirare le sue opere.

Inoltre si sono comprese le ragioni che collegano l'artista all'evento storico di liberazione della nostra regione. Lisa Sotilis è la nipote di Napoleon Sotilis, Generale della 7° divisione armata dell' esercito greco, che ha combattuto e liberato Serres.

A Lei dedichiamo l'onore del contributo della sua storica famiglia nella lotta alla libertà.

In chiusura del programma di eventi per la celebrazione del centenario siamo di nuovo onorati e lieti, di ammirare, questa volta, le sue creazioni di oreficeria in mostra insieme ad altri tesori: i gioielli della nostra antica cultura.

Infatti grazie al duro lavoro della 28° soprintendenza alla archeologia diretta dalla signora Katerina Peristeri il Museo Archeologico di Serres presenta per la prima volta, simultaneamente alle creazioni della Sotilis, i reperti degli scavi di Neos Skopos Serres, sito, che secondo documenti inconfutabili corrispondeva alla antica città di Vergi.

La esposizione simultanea dei gioielli antichi insieme a quelli della Sotilis permettono di collegare in modo coraggioso l'arte antica a quella moderna.

Vorrei cordialmente ringraziare la signora Lisa Sotilis e la signora Caterina Peristeri per questa mostra unica, degno testimone del carattere ecumenico e senza tempo della cultura e dell'arte.

Ioannis Moysiadis

Vice Governatore della Regione della Macedonia Centrale

Η ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ ΤΟΥ ΕΝΔΟΞΟΥ ΠΑΡΕΛΘΟΝΤΟΣ

Η πόλη και η ευρύτερη περιοχή των Σερρών ολοκληρώνει τις εκδηλώσεις του επετειακού έτους 2013 με τρόπο που τιμά την ιστορία και τον πολιτισμό της.

Στην έκθεση ΠΑΡΑΛΛΗΛΟΙ ΔΙΑΛΟΓΟΙ - από το κόσμημα της αρχαίας Βέργης..στο σύγχρονο κόσμημα της Lisa Sotilis, ανταμώνουν ο αρχαίος κόσμος και οι πολιτιστικοί του θησαυροί, με την πλούσια διαδρομή της τέχνης των Ελλήνων δημιουργών και τη σύγχρονη αποτύπωση της αδιάλειπτης συνέχειας ανάμεσα στο χθες και το σήμερα.

Οι αποκαλύψεις της ανασκαφικής σκαπάνης στο Νέο Σκοπό Σερρών από την ΚΗ΄ Εφορεία Αρχαιοτήτων και την ανασκαφέα-αρχαιολόγο κ. Κατερίνα Περισιτέρη, έφεραν στο φως την Αρχαία Βέργη και πλήθος σπουδαίων ευρημάτων.

Από την άλλη πλευρά το διεθνώς αναγνωρισμένο έργο της Λίζας Σωτίλη και τα εξαιρετικής αισθητικής κοσμήματά της, επιβεβαιώνουν τη δύναμη του ιστορικού μας αποθέματος, που επανέρχεται ανανεωμένο και γίνεται παγκόσμιο μέσα από την εμπνευσμένη ματιά της σπουδαίας αυτής δημιουργού.

Ως Δήμαρχος αλλά και ως απλός Σερραίος πολίτης, αισθάνομαι την ανάγκη να εκφράσω τον θαυμασμό αλλά και την ευγνωμοσύνη μου, σε όλους όσους συνέβαλαν στην πραγματοποίηση της εξαιρετικής αυτής έκθεσης.

Ιδιαίτερα όμως εκφράζω τις ευχαριστίες μου στην κ.Σωτίλη, που 100 χρόνια μετά την απελευθέρωση των Σερρών, μας δίνει την ευκαιρία να τιμήσουμε στο πρόσωπό της τον παππού της, Ναπολέοντα Σωτίλη, που ως επικεφαλής της εβδόμης Μεραρχίας του Ελληνικού στρατού, μπήκε στις 29 Ιουνίου 1913 στην πόλη μας κατοχυρώνοντας την απελευθέρωσή της.

Πέτρος Αγγελίδης

Δήμαρχος Σερρών

THE RETURN OF THE GLORIOUS PAST

The city and the wider region of Serres concludes the events of 2013 anniversary year in a way that honours its history and culture.

In the “PARALLEL DIALOGUES – from the jewels of ancient Vergi... to the modern jewels of Lisa Sotili” exhibition, the ancient world and its cultural treasures meets the rich artistic course of Greek creators and the modern presentation of the uninterrupted continuum between the past and the present.

The archaeological discoveries in Neos Skopos of Serres by the 28th Department of Antiquities and the archaeologist Ms Katerina Peristeri brought Ancient Vergi to the light, along with numerous important findings.

On the other hand, the internationally acclaimed work of Ms Liza Sotili and her exquisite jewelry confirm the power of our history pool, which returns with a fresh feel and becomes universal through the inspired look of this important creator.

As a Mayor, and also as a simple citizen of Serres, I feel the need to express my admiration and gratitude to everyone who contributed to the realization of this amazing exhibition.

Special thanks go to Ms Sotili, who 100 years following the liberation of Serres gave us the opportunity to honour her grandfather through her, Napoleon Sotilis, who as the Commander of the VII Division of the Hellenic Army entered our city on June 29, 1913 and established its freedom.

Petros Angelidis

Mayor of Serres,

RITORNO DEL GLORIOSO PASSATO

La città e la Unione Regionale di Serres concludono gli eventi celebrativi del centesimo anniversario della liberazione di Serres in un modo che onora la sua storia e cultura.

Nella mostra ‘Dialoghi Paralleli: Dai gioielli della antica Vergi ai gioielli moderni di Lisa Sotilis’ il mondo antico ed i suoi tesori culturali si incontrano con il ricco percorso artistico degli autori Greci e con la sua stessa rappresentazione moderna evidenziando così un continuum tra passato e presente.

Le scoperte archeologiche in Neos Skopos di Serres ad opera della Direttrice soprintendenza alle antichità di Serres sig.ra Caterina Peristeri, portano alla luce l'antica Vergi insieme a molti suoi tesori. Inoltre, le creazioni internazionalmente acclamati della sig.ra Lisa Sotilis sono a testimoniare la ricchezza del nostro bacino storico e culturale che con esse ritorna a rivivere diventando universale.

Come sindaco e come semplice cittadino di Serres sento la necessità di esprimere la mia gratitudine e la mia ammirazione ad ogni singola persona che ha contribuito alla realizzazione di questa magnifica mostra.

Un ringraziamento particolare va alla sig.ra Sotilis che dopo 100 anni dalla liberazione di Serres ci dà la possibilità attraverso le sue creazioni di onorare suo nonno, il Generale Napoleon Sotilis, capo del 7° Reggimento dell'esercito Ellenico, che sconfiggendo gli usurpatori entrò nella città il 29 giugno 1913 dichiarandola libera.

Petros Angelidis

Sindaco della città di Serres

Η ΕΝΩΣΗ ΤΟΥ ΠΑΡΕΛΘΟΝΤΟΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΠΑΡΟΝΤΟΣ ΣΤΟ ΚΟΣΜΗΜΑ ΤΗΣ ΛΙΖΑΣ ΣΩΤΙΛΗ

Η έκθεση κοσμημάτων της Λίζας Σωτίλη στο Αρχαιολογικό Μουσείο Σερρών, από κοινού με τα ευρήματα της αρχαίας Βέργης, που έφερε στο φως το ανασκαφικό έργο της ΚΗ' Εφορείας Αρχαιοτήτων στο Νέο Σκοπό Σερρών, μας δίνει μια μοναδική ευκαιρία ταυτόχρονης επαφής με την αρχαία και σύγχρονη τέχνη.

Ο «παράλληλος διάλογος» που αναπτύσσεται ανάμεσα σε δημιουργίες που ολοφάνερα προκύπτουν από την ίδια πολιτιστική «Μήτρα», αυτή της Ελληνικότητας, τεκμηριώνει με ιδανικό τρόπο τις φανερές και υπόγειες διαδρομές του αρχαίου πολιτισμού, που διαπερνούν το χρόνο αφήνοντας το αποτύπωμά τους σε όλους τους σημαντικούς σταθμούς της τέχνης.

Η Λίζα στα κοσμήματά της εμφανίζει με διακριτό τρόπο, το πλούσιο πολιτιστικό απόθεμα του παρελθόντος μας, με την υπερβατική ματιά της σύγχρονης τέχνης και την ευαισθησία της δικής της ξεχωριστής ψυχής

Ως εικαστικός καλλιτέχνης αλλά και με την ιδιότητα του αρμοδίου υπαλλήλου της Περιφερειακής Ενότητας Σερρών για τον Πολιτισμό,είχα το προνόμιο να γνωρίσω από κοντά μια σπουδαία Ελληνίδα και εξαιρετική καλλιτέχνη!

Η Λίζα Σωτίλη εκπέμπει μια σπάνια δημιουργική ενέργεια,ασίγαστο πάθος και απέραντη αγάπη για την τέχνη,το περιβάλλον,τους ανθρώπους,την ιστορία και τον πολιτισμό της Ελλάδας,που γι αυτή αποτελεί δική της μα και παγκόσμια κληρονομιά.

Εργάστηκα με χαρά για την πραγματοποίηση των εκθέσεων της στη Σέρρες και νιώθω ότι ανταμείφθηκα πολλαπλάσια προσφέροντας, μαζί με τους άλλους συντελεστές, μια υψηλού επιπέδου διοργάνωση.

Κυρίως όμως ανταμείφθηκα με την ελπίδα, ότι θα συνεχίσω να απολαμβάνω της εκτίμησης και φιλίας της Λίζας, εισπράττοντας μέρος της έμπνευσης και δημιουργικότητας που μεταδίδει στους άλλους.

Βασίλης Βαφειάδης, Ζωγράφος,

Υπεύθυνος Πολιτιστικών Προγραμμάτων Περιφερειακής Ενότητας Σερρών

THE FUSION OF PAST AND PRESENT IN THE JEWELRY OF LISA SOTILIS

The Exhibition of Jewelry of Lisa Sotilis to the Archeological Museum of Serres along with the findings of the Ancient Vergi, which were brought into light by means of the excavation work of the 28th Ephorate of Antiquities in Neos Skopos Serres, provides us with the unique opportunity of simultaneous liaison with the ancient and the modern art.

The “parallel dialogue” developing between creations, which obviously have arose from the same cultural “Matrix”, the one of the Hellenic identity, sustains in an ideal way the prominent and implied routes of the ancient civilization, which surpass time leaving their impact in all important turning points of art.

Lisa presents discretely in her jewelry the ample cultural reserve of our past with the transcendental view of modern art and the sensitivity of her own special soul.

As a visual artist and as director of the Cultural Department of the Prefectural Union of Serres competent for Culture I was privileged to meet in person a great Greek woman and magnificent artist!

Lisa Sotilis radiates a rare creative power, a constant passion and an endless love for art, environment, people, history and culture of Greece, which is her legacy as well as a global legacy.

I worked gladly for the implementation of her exhibitions in Serres and I feel multiply rewarded to offer, together with several contributors, an event of high quality.

But most of all I was rewarded by the hope that I will continue to enjoy the esteem and friendship of Lisa, gaining part of the inspiration and creativity she transmits to people.

Vasilis Vafiadis, Conceptual artist

Director of the Cultural Department of the Regional Union of Serres

---

LA FUSIONE DEL PASSATO E DEL PRESENTE NEL GIOIELLO DI LISA SOTILIS

La mostra di gioielli di Lisa Sotilis al Museo Archeologico di Serres insieme ai reperti della antica Vergi rinvenuti grazie al tenace lavoro della 28° Soprintendenza per i Beni Archeologici di Neos Skopos Serres ci concede una opportunità unica di assistere ad una simultanea liaison tra arte antica e moderna.

Il ‘dialogo parallelo’ tra creazioni, che ovviamente derivano dalla stessa matrice culturale, quella della identità ellenica, sostiene e sorregge in modo ideale le prominenti radici della antica civiltà, che attraversano i tempi e vivono il loro impatto in ogni punto di svolta dell’arte. Nei suoi gioielli Lisa amalgama discretamente le abbondanti riserve del passato, una trascendentale visione dell’arte moderna e la sensibilità del suo stesso spirito speciale.

Sia in veste di visual artist che come direttore del Dipartimento Culturale della Unione Regionale di Serres ho avuto il privilegio di conoscere una grande donna greca e una artista magnifica.

Lisa Sotilis irradia una rara potenza creativa, una passione costante e un amore infinito verso l’arte, l’ambiente, le persone. Verso la storia e la cultura greca che sono un lascito suo e del mondo intero.

Ho lavorato felicemente, insieme ad altri collaboratori, alla realizzazione delle sue mostre e sono molto appagato di offrire questa volta un evento di altissima qualità.

Mi sento ancora piu’ appagato con la speranza di continuare sia a godere della sua stima ed amicizia sia ad assorbendo l’ispirazione e la creatività che trasmette alle persone.

Vasilis Vafiadis, Pittore

Direttore del Dipartimento Culturale della Unione Regionale di Serres

---

ΑΠΟ ΤΟ ΑΡΧΑΙΟ ΚΟΣΜΗΜΑ ΣΤΟ ΣΥΓΧΡΟΝΟ

η τέχνη από το κόσμημα της αρχαίας Βέργης στο σύγχρονο κόσμημα της Λίζας Σωτίλη

Το Αρχαιολογικό Μουσείο Σερρών τον Οκτώβριο του 2013 εκθέτοντας τα τελευταία ανασκαφικά ευρήματα (2005 -2010) από την ελληνιστική νεκρόπολη της αρχαίας «Βέργης» με τα θαυμάσια χρυσά και ασήμνια κοσμήματα της φιλοξενεί παράλληλα την αξιόλογη έκθεση στο σύγχρονο κόσμημα σε χρυσό και ασήμι της διεθνούς κύρους Ελληνίδας δημιουργού Λίζας Σωτίλη, τιμώντας ταυτόχρονα το σημαντικό έργο της στο κόσμημα αλλά και την έμμεση σχέση της με την ιστορική επέτειο της απελευθέρωσης της πόλης των Σερρών ως εγγονής του στρατηγού Ναπολέοντα Σωτίλη. Η συνεργασία γίνεται με την Περιφερειακή Ενότητα Σερρών της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας και το Δήμο Σερρών.

Το καλλιτεχνικό έργο της Λίζας Σωτίλη συνεχίζει με γόνιμο και άξιο τρόπο την αρχαία παράδοση με σύγχρονα δεδομένα αναδεικνύοντας το πλούσιο ελληνικό πνεύμα από τους αρχαίους χρόνους μέχρι σήμερα με άξιους συνεχιστές στην τέχνη.

Το έργο της Λίζας Σωτίλη ως γλύπτριας, ζωγράφου και δημιουργού κοσμημάτων τοποθετείται στο χώρο των πλαστικών τεχνών και αποτελεί ένα μέσο μεταφοράς του πλούσιου εσωτερικού της κόσμου και της κινητικότητας της ζωής της στη σύγχρονη πραγματικότητα. Η τέχνη είναι για αυτήν μια «αγάπη», μια σοφή άσκηση της ζωής, ένα «ταξίδι» από τον αρχαίο κόσμο στο σύγχρονο. Τα κοσμήματα της παίζουν με το φως και την σκιά προβάλλουν το ανθρώπινο σώμα υπογραμμίζοντας τις καμπύλες και την αρχιτεκτονική του. Αναβιώνει την αρχαία τέχνη με την τεχνοτροπία των υπέροχων κοσμημάτων της χρησιμοποιώντας την σφυρήλατη τεχνική πλουτίζοντας τα έργα της με στοιχεία του φυσικού βασιλείου. Γεωμετρικά σχήματα και λουλούδια συνθέτουν με ποιητικό τρόπο την επιθυμία της για επανασύνδεση και ολοκλήρωση του σύγχρονου ανθρώπου με τις ρίζες του μέσα από την ηδονή και την ομορφιά.

Η Λίζα Σωτίλη προσφέρει και διδάσκει στην σύγχρονη κουλτούρα γεφυρώνοντας με την εμπειρία του έργου της στο σύγχρονο κόσμημα έναν παλαιότερο κόσμο που ζει και δονείται σήμερα με τις αξίες του χθες.

Η έκθεση από το αρχαίο κόσμημα στο σύγχρονο: η τέχνη από το κόσμημα της αρχαίας Βέργης στο σύγχρονο κόσμημα της Λίζας Σωτίλη, στο Αρχαιολογικό Μουσείο Σερρών που στεγάζεται σε ένα καταπληκτικό «Μπεζεστένι» του 15ου αιώνα, ταξιδεύει τους επισκέπτες της μέσα από τους αιώνες σ' ένα υπέροχο ταξίδι τέχνης από τα αρχαία χρόνια μέχρι τα σύγχρονα διαχρονικά κοσμήματα της Λίζας Σωτίλη.

Κατερίνα Περιστέρη, Αρχαιολόγος

Προϊσταμένη της ΚΗ΄ Εφορείας Αρχαιοτήτων Σερρών

FROM ANCIENT TO MODERN JEWELRY

the art from the jewelry of ancient Vergi to the modern jewelry of Lisa Sotilis

The Archaeological Museum of Serres, exhibiting in October 2013 the latest excavation findings (2005-2010) of the Hellenistic necropolis of ancient "Vergi" with its magnificent gold and silver jewelry, hosts simultaneously the remarkable exhibition of modern gold and silver jewelry of the internationally eminent Greek creator Lisa Sotili, honouring at the same time her important work on jewelry as well as her indirect relation to the historical anniversary of the deliberation of the city of Serres as granddaughter of the General Napoleon Sotilis. The cooperation is performed with the Regional Union of Serres of the Region of Central Macedonia and the Municipality of Serres.

The artwork of Lisa Sotili follows up in a fertile and worthy manner the ancient tradition under the modern circumstances, highlighting the ample Greek spirit from the ancient times to the present with fair successors in art.

The work of Lisa Sotili as sculptor, painter and jewelry creator is classified to the field of plastic arts and constitutes a means of transmission of her ample internal world and the mobility of her life into modern reality. Art is for her one "love", a wise practice of life, a "journey" from the ancient to the modern world. Her jewelry, playing with light and shadow, present the human body highlighting its curves and architecture. She brings back the ancient art with the style of her wonderful jewelry using the hammer technique and enriching her works with elements from natural life. Geometric forms and flowers compose in a poetical way her desire for reconnection and completion of the modern human with his roots by means of satisfaction and beauty.

Lisa Sotili contributes to and teaches modern culture by setting a bridge with the experience of her work on modern jewelry, to an older world who lives and pulsates to the present by the values of the past.

The exhibition "From Ancient To Modern Jewelry" The Art From The Jewelry Of Ancient Vergi To The Modern Jewelry Of Lisa Sotili, in the Archaeological Museum of Serres, which is hosted into a magnificent "Bedesten" of the 15th century, carries away its visitors into a marvelous art journey from the ancient years to the modern timeless jewelry of Lisa Sotili.

Katerina Peristeri, Archaeologist

Director of the 28th Ephorate of Antiquities of Serres

DALLA OREFICERIA ANTICA A QUELLA MODERNA

l'arte dal gioiello dell' antica Verghi al gioiello moderno di Lisa Sotilis

Nel mese di novembre 2013 il Museo Archeologico di Serres esibendo per la prima volta i reperti archeologici degli scavi recenti (2005-2010) della necropoli ellenistica della antica città di Vergi con i suoi magnifici gioielli in oro e argento, ospita contemporaneamente le creazioni di oreficeria dell' artista di fama internazionale Lisa Sotilis onorando sia i suoi virtuosismi unici nella creazione di oreficeria sia la indiretta relazione che la lega allo storico anniversario di liberazione della città di Serres.

La mostra è realizzata con la collaborazione del Ministero della Cultura Ellenica, la Regione di Macedonia e quella distaccata di Seres. Le opere di Lisa Sotilis seguono in chiave moderna, in modo fertile e degno, le antiche tradizioni mettendo in evidenza il vasto e ricco spirito greco dai tempi antichi a quelli moderni.

Le opere plastiche di Lisa Sotilis, dalla scultura alla oreficeria, rappresentano un mezzo di trasmissione tanto del suo vasto mondo interno quanto la mobilità della sua vita nella realtà moderna. L'arte per lei è amore unico, una saggia pratica di vita, un viaggio dal mondo antico a quello moderno.

I suoi gioielli, che giocano con la luce e l'ombra rappresentano il corpo umano intento ad esaltare le proprie curve ed architetture. Attraverso i suoi gioielli lavorati a sbalzo ed arricchiti con elementi della vita naturale riporta indietro e ci riconsegna l'arte antica. Le forme geometriche e floreali dei suoi gioielli compongono poeticamente il suo desiderio di ricongiungere l'uomo moderno alle sue radici attraverso la soddisfazione e la bellezza.

Il suo contributo alla cultura moderna è l'essere riuscita, attraverso la sua esperienza di lavoro del gioiello moderno, a costruire un ponte e collegarlo ad un mondo antico che vive e pulsa nel presente attraverso i valori del passato.

La mostra ' Dialoghi Paralleli:l'arte del gioiello dalla antica Verghi a quello moderno di Lisa Sotilis' che è allestita in un magnifico Bedesten del XV secolo, sede del Museo Archeologico di Serres accompagna il visitatore in un viaggio artistico che parte dagli anni passati e arriva fino ai gioielli moderni e senza tempo di Lisa Sotilis.

Katerina Peristeri, Archeologa

Direttrice della 28a Soprintendenza alla Archeologia

Αρχαιολογικό Μουσείο Σερρών

Archaeological Museum of Serres

Museo Archeologico di Serres

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟΙ ΔΙΑΛΟΓΟΙ

από το κόσμημα της αρχαίας Βέργης στο σύγχρονο κόσμημα της Λίζας Σωτίλη
του Πιέρ Καλουσιάν Βελισσιώτη

*La très-chère était nue, et, connaissant mon coeur,
Elle n'avait gardé que ses bijoux sonores,
Dont le riche attirail lui donnait l'air vainqueur
Qu'ont dans leurs jours heureux les esclaves des Maures.
Quand il jette en dansant son bruit vif et moqueur,
Ce monde rayonnant de métal et de pierre
Me ravit en extase, et j'aime à la fureur
Les choses où le son se mêle à la lumière.*

Ίσως αυτά να έγραφε ο Σαρλ Πιερ Μπωντλαίρ (Charles Pierre Baudelaire), βρισκόμενος μπροστά στα δημιουργήματα της χρυσοχοΐας της Λίζα Σωτίλη. Μπροστά στα κοσμήματά με τον υπερήφανο αγέρα, με τη γεμάτη ζωντάνια πνοή τους και το συνεχές ειρωνικό και χαμπλόφωνο μουρμουρητό τους.

Αυτά θα είχε εκφράσει ο ιδιοφυής γάλλος μπροστά σε αυτές τις δημιουργίες, ομολογούμενως ξένες από την κατηγορία των ταπεινών τεχνών, που δικαιωματικά εισβάλλουν στον μεγαλοπρεπή χώρο της ευγενούς τέχνης της γλυπτικής.

Επομένως μπροστά, σ' αυτά τα έργα γλυπτικής, που βρίθουν από ύμνους για το ανθρώπινο σώμα, που άθελά του μετατράπηκε σε μαρτυρία και θέατρο καλλιτεχνικών και αισθητικών εκδηλώσεων, τόσο του παρελθόντος όσο και του παρόντος, που όμως ακατάπαυστα συνδιαλέγονται μεταξύ τους.

Είναι ενδιαφέρον να υπογραμμίσουμε ότι, ήδη από την προϊστορική εποχή, ο άνθρωπος πριν ακόμα φορέσει ρούχα, θέλησε να στολιστεί φορώντας δόντια ζώων, καυλιόδοντες και κοχύλια.

Έπρεπε, ωστόσο, να περιμένει μέχρι τον ερχομό της εποχής του χαλκού, για να εξοικειωθεί με τις τεχνικές επεξεργασίας των μετάλλων -μεταξύ των οποίων και ο χρυσός-για να επιτύχει στη συνέχεια, την τήξη και τη διάδοση τους .

Έτσι, με το πέρασμα των αιώνων, το κόσμημα συνδέθηκε με την ιστορία των εθίμων και με την κοινωνία και υπέστη ριζικές τροποποιήσεις και αλλαγές στην τυπολογία και ιδιαίτερω στο συμβολισμό: από τη χρήση αποτροπής του κακού σε χρήση θρησκευτική, από σύμβολο εξουσίας σε σύμβολο μιας συγκεκριμένης κοινωνικής τάξης.

Ασφαλώς αποτελεί πλεονασμό να υπογραμμίσουμε ότι οι δημιουργίες της Λίζας Σωτίλη δεν έχουν καμία απολύτως σχέση με τις επικρατούσες αντιλήψεις για το κόσμημα του αρχαίου κόσμου και γενικά του παρελθόντος.

Ωστόσο, τα κοσμήματά της είναι φιλοτεκνημένα με πυρακτωμένα ψήγματα του μύθου, κινούνται με ευθυμία σε κάθε σκίρτημα του κορμιού και έχουν τις ρίζες τους πολύ βαθιά μέσα στο χώρο και στο χρόνο. Πράγματι αποτελούν ευδιάκριτες δειλές «ματιές», στραμμένες προς τη διερεύνηση της λεπτομέρειας στην τέχνη της χρυσοχοΐας των Σουμέριων και των Ίνκας, που γίνονται πιο «επίμονες» προς την αιγυπτιακή τέχνη, κυρίως αναφορικά με τις τεχνικές επεξεργασίας και με τη χρήση των έντονων χρωμάτων στους πολύτιμους λίθους.

Ψίθυροι εύκολα αντιληπτοί, εντούτοις παρεμβάλλονται στη χρυσοχοϊκή παραγωγή της ελληνικής κλασικής αρχαιότητας, στην ουσία μέσω των απλών και αδρών γραμμών, από τις οποίες όμως η Λίζα Σωτίλη έχει κληρονομήσει την εμπιστοσύνη στο δικό της πνεύμα της ορθολογικής σκέψης και της σύνθεσης, που εξαιρεί το πρόβλημα της αντίληψης και όπου το «μέτρο» και η «αρμονία» εντάσσονται σε όλους τους κανόνες για την απόδοση του «κάλους».

Αντίθετα, εκεί όπου τα βλέμματα και οι ψίθυροι μεταλλάσσονται σε δι-αλόγους και όπου η δημιουργία της Λίζας Σωτίλη παραμένοντας πιστή στην προσωπική της φαντασιακή επινοητικότητα, συγχωνεύεται σε μια παλλόμενη ενιαία οντότητα, είναι στα έργα χρυσοχοΐας της εποχής των Μακεδόνων και της Ελληνιστικής Εποχής.

Εποχή όπου η τέχνη, όλο και λιγότερο στην υπηρεσία της πόλης – κράτους, είναι πλέον απογυμνωμένη από τον πολιτικό και κοινωνικό περιεχόμενο των απαρχών της, εκλαικεύεται διατηρώντας ακόμα μία όψη του πολύτιμου και ελιτίστικου χαρακτήρα της, όμως στρέφοντας περισσότερο την προσοχή της στην καθημερινότητα, στον κόσμο της φύσης και στην ιδιωτική και υποκειμενική διάσταση των πραγμάτων (εικ. 01).

Απαλλαγμένη πλέον από περιορισμούς η ελληνική χρυσοχοϊκή τέχνη επιτυγχάνει μία φινέτσα, μία λάμψη και μία ποιοτική αρτιότητα που δεν έχουν κανένα προηγούμενο. Ενδεικτικά είναι τα διαδήματα, οι τεφροδόχοι και τα κοσμήματα προερχόμενα από τον τάφο του Φιλίππου στη

Βεργίνα, καθώς επίσης τα στεφάνια και τα κοσμήματα που ανευρέθη-καν στην ελληνιστική νεκρόπολη της αρχαίας Βέργης, δύο από τα πιο εξέχοντα γεγονότα στην ιστορία της ελληνικής αρχαιολογίας (εικ. 02).

Είναι ακριβώς από την αρχαία Βέργη που φτάνει η πτώση από τα σμι-λευμένα σχήματα που χορεύουν στον ίδιο ρυθμό με της Λίζας Σωτίλη.

Πάντα από τη αρχαία Βέργη, τη Βεργίνα και από άλλες μεγάλες πόλεις της Μακεδονίας, η καλλιτέχνητάς μας φαίνεται να έχει κληρονομήσει τη δεξιοτεχνική κατεργασία της επιφάνειας για την επεξεργασία του ανά-γλυφου: ακινητοποιεί το έλασμα, το εξερευνά, το ελέγχει και τέλει το σφυρηλατεί, ωθώντας το να καταβροχθίσει το χώρο που το περιβάλλει (εικ. 03).

Η Λίζα Σωτίλη αντλεί στοιχεία από τον ελληνιστικό κόσμο, προκειμένου να προσδώσει στα δημιουργήματά της, δυναμισμό, ισορροπία, διεύρυν-ση των αναλογιών και ένα πάθος που κάποιες φορές είναι δραματικό, άλλες ειρωνικό, φτάνοντας με τις συνθέσεις της στην κορυφή μιας με-γαλειώδους αισθητικής.

Το 1967 ο Salvatore Quasimodo διευκρινίζει: «Πρόκειται για συνθέ-σεις που τις ξαναβρίσκουμε σαν κορώνες, ή στεφάνους με σαρκώδη πέταλα. Στον καμβά ή στο μέταλλο, ακόμα και στις διαθλάσεις των πολύτιμων λίθων που επιζητούν την ουτοπία της μεταμόρφωσης στις συρρικνωμένες μορφές των κοσμημάτων. Είναι η ελληνική φύση, η χα-λάρωση στην ανθοστόλιστη εποχή της Άνοιξης, η σιγουριά ότι βρίσκεται κανείς στην αγκαλιά της Αφροδίτης: στην Ελλάδα όπου βρίσκονται τα έγκατα των Ελευσίνιων μυστηρίων, η άβυσσος του άγχους του διο-νυσιακού τελετουργικού, εκεί όπου συνυπάρχουν η ειρήνη και η και η έσοχατη συμφιλίωση που κόβει κάθε κόμπο του σκότους».

Δεν θα μπορούσε συμβεί διαφορετικά για την ελληνίδα καλλιτέχνητα μας, της οποίας η τέχνη, η εικαστική ή πλαστική, στηρίζεται σε μια ελ-ληνική διδαχή και υφίσταται την αναπόφευκτη κληρονομιά που κληρο-δότησαν οι Ολύμπιοι θεοί: «τον Μύθο».

Ακόμη και οι ονειρώδεις φιγούρες από «ορχούμενες νύμφες» που η Λίζα επιδέξια συγκεντρώνει σε μια μοναδική αρμονική μορφή, αγαπητή στους προσωκρατικούς φιλοσόφους, είναι συνειδητές ενθυμήσεις από

εικόνες του παρελθόντος. Πρόκειται για τη συγχώνευση της συνείδησης, της μνήμης και της φιλοσοφίας

Είμαστε παρόντες στο παιχνίδι του χρόνου, όπου το παρελθόν αλλοιώνεται από το παρόν την ίδια στιγμή κατά την οποία το παρόν επηρεάζεται από το παρελθόν. Παρ' όλα αυτά, τα έργα της χρυσοχοΐας της Λίζας Σωτίλη, έχουν τη δική τους ζωή και καθρεφτίζουν μια δεξιοτεχνία που δεν έχει κανένα προηγούμενο στην ιστορία. Είναι η αποκάλυψη του υπερβατικού «εγώ» της καλλιτέχνης απαραίτητως μοναδικού. Έργα, δηλαδή, που εκτός από το να παρασύρουν το θεατή προς μια φωτεινή πηγή, προς μια θερμότητα, ας πούμε, ενός ήλιου με δεκαέξι ακτίνες που χαρίζει τη ζωή, τον ωθούν να απολαύσει το θαύμα της δημιουργικότητας του ωραίου, του ύψιστου και της αισθητικής.

Πράγματι τα με σοφές κινήσεις σφυρηλατημένα ανάγλυφα κοσμήματά της, είναι και παραμένουν, ωστόσο, η εξύμνηση και εγκωμιασμός μιας προσωπικής, εκπληκτικής γονιμότητας οίστρου και η μυθοποίηση ενός εφευρετικού αυθορμητισμού που δεν ανέχεται κανενός είδους φρένο αλλά που αντιθέτως εγκωμιάζει μια φαντασία αστρικής και παραμυθένιας υποβλητικότητας.

Η Λίζα Σωτίλη μοιάζει ήδη να έχει αποβιβαστεί στις ακτές της Κολχίδος, έχει σκοτώσει το δράκο, ξεριζώνοντας τις φολίδες από το σώμα του, μεταμορφώνοντας τα δόντια του θανατηφόρου ερπετού του Άρν σε πολύτιμους λίθους και τα έχει τήξει όλα μαζί στην πυρά των ρουθουινών του ταύρου του βασιλιά Αιήτη, δημιουργώντας το δικό της «Χρυσόμαλλο Δέρα».

Ενώ στον έναστρο ουρανό από πάνω μας, ο αστερισμός του πλοίου της Αργούς και του Κριού κάνουν την εμφάνισή τους και παρατηρούν χαρούμενοι και σαγηνευμένοι τους θησαυρούς της Λίζας Σωτίλη και της αρχαίας Βέργης.

01

02

03

Κτερίσματα Αρχαίας Βέργης

01. Ενώτιο

02. Περιδέραιο

03. Ενώτιο

PARALLEL DIALOGUES

from the jewelry of ancient Vergi to the modern jewelry of Lisa Sotilis

by Pierre Kaloussian Velissiotis

*La très-chère était nue, et, connaissant mon coeur,
Elle n'avait gardé que ses bijoux sonores,
Dont le riche attirail lui donnait l'air vainqueur
Qu'ont dans leurs jours heureux les esclaves des Maures.
Quand il jette en dansant son bruit vif et moqueur,
Ce monde rayonnant de métal et de pierre
Me ravit en extase, et j'aime à la fureur
Les choses où le son se mêle à la lumière.*

Charles Pierre Baudelaire may have recited in this way, if he had stood before the golden creations of Lisa Sotili.

In front of her jewelry with an air of pride, their breath full of life and the constantly ironic and low-key murmur.

In this way the France genius would have sung the beauty of these creations that admittedly do not belong to the kind of humble arts; that rightfully invade to the magnificent place of the noble art of sculpture.

Therefore, in front of these sculptures that abound hymns for the human body involuntarily converted to a testimonial and a stage of artistic and aesthetic events both of a present as well as of a past, which interact though with each other incessantly.

It is interesting to underline that since the prehistoric era people wanted to embellish themselves by wearing animal teeth, tusks and shells before they even wore clothes. However, they had to wait until the arrival of the Bronze Age in order to learn the techniques of processing and melting metals and the dissemination of these techniques on a large scale.

Thereby, during the centuries jewelry was associated to the history of customs and to society and underwent profound modifications and changes not only to typology but also, and most of all, to symbolism: from preventing evil to being used for religious purposes, from being a symbol of power to a symbol of a social status quo.

Of course it is hardly necessary to emphasize that the creations of Lisa Sotili have nothing to do, whatsoever, with these perceptions of jewelry in antiquity and generally in the past.

However, her jewelry, made with glowing nuggets of myth that full of harmony arouse at every thrill of the body, is rooted very deep in space and time.

We can immediately see some timid glances towards the gold smithing of the Sumerian regarding especially the pursuit of detail. Glances that become more intense towards the Egyptian art, especially with reference to the processing techniques and the use of vibrant colors through precious stones.

Meanwhile, some whispers are being noticed, regarding the creations of gold smithing of the classical antiquity of Greece, with the rigor of simple and rough lines; lines, however, from which Lisa Sotilis has inherited first the confidence in the spirit of rational thinking and synthesis that invalidate the problem of perception, and in addition proportion and the harmony that are associated with each rule and standards for the creation of "Beauty".

On the contrary, at the place where glances and whispers become transformed into dialogues - and where the creation of Lisa Sotili, despite remaining faithful to its personal imagination and inventiveness, is merged to a pulsating single entity- is with the creations of gold smithing of the Macedonian Era and the Hellenistic period. A period, in fact, that reflected the fact that art is less and less at the service of city-state, it is now stripped off the political and social characteristic of its origins, it is popularised while still retaining one aspect of its valuable and elitist character, paying more attention, however, to daily life, to the world of nature and to the private and subjective dimension of things (fig. 01).

So, No longer chained by restrictions, the art of the hellenistic gold smithing achieves a refinement, a sparkle and an unprecedented excellence in quality. The diadems, the funerary urns and the jewelry found in the tomb of Philip during the excavations in Vergina together

---

with treasures of crowns, rings and earrings found in the necropolis of ancient Vergi, two of the most important facts in the history of Greek archeology, are indicative (fig. 02).

And precisely from ancient Vergi there comes the echo from the sculpted shapes dancing to the same beat as those of Lisa Sotili.

Always from ancient Vergi, Vergina and from other big cities of Macedonia, our artist seems to have inherited the skillful processing of the surface from the processing of anaglyph: she immobilizes the sheet, explores it, verifies it and hammers it, prompting it to devour the space that surrounds it (fig. 03).

In order to incorporate them to her creations, Lisa Sotilis draws from the Hellenistic period dynamism, balance, the widening of proportions and a passion that sometimes is dramatic, and sometimes ironic, reaching the top of grandiose aesthetics with her compositions.

In 1967 Salvatore Quasimodo clarifies: "They are figures found as garlands, or corolla of flesh petals, on canvas and in metal, even in the refraction of precious stones that follow the indented myth of metamorphosis in the more minute form of jewels: It is the Hellenic nature, the abandonment to the season in blossom, to the certainty which is in the womb of Aphrodite; in Greece where we can find the bowels of the mysteries of Eleusis and the abyss of Anxiety of the Dionysian rites. There lies the peace and extreme reconciliation which lightens all darkness".

Things could not be different for our Greek artist, whose art, even iconography and plastic art, is based on a previous Greek knowledge and is influenced by the inevitable inheritance that has passed to it through the Olympian Gods: the myth.

Even the dreamy images of nymphs dancing, that exist in lots of her jewelry and which Lisa smartly brings together using a harmonic shape which is lovable to the Pre-Socratic Philosophers, are conscious memories of images of the past. They merge consciousness, memory and philosophy.

We are standing before the mysterious game of time, where the past is altered by the present the same time when the present is affected by the past.

However, the pieces of jewelry of Lisa Sotili have their own life and reflect unprecedented skillfulness in history. They are the revelation of her “transcendental Ego” which is necessarily unique. Thus, works of art that, besides pushing the spectator towards a bright source, towards the warmth, of the sun (with sixteen beams) that give life, leads him also in the miracle of creativity, beauty, greatness and aesthetics.

Her jewellery, crafted with wisdom, rooted in indeterminate times and places, constitutes the celebration and elevation of incredible fertility and inspiration, as well as the deification of inventive spontaneity that affords no bridle, but on the contrary, with an eternal fly, caresses the magic picks of an astral and arabesque imagination.

Lisa Sotili seems to have already landed on the shores of Colchis, to have killed the dragon by tearing apart the flakes of his skin, to have transformed the teeth of the terrible serpent of Ares into gemstones and having melted it all together with the fire of the nostrils of the bull of King Aetes, creating her own “golden fleece”. Meanwhile, at the starry sky above us, the constellation of the ship of Argo and Aries appear and observe happily and captivated the treasures of Lisa Sotili and of ancient Vergi.

01

02

03

Archaeological artifacts from ancient Vergi

01. Ear tag

02. Necklace

03. Ear tag

DIALOGHI PARALLELI

l'arte dal gioiello dell' antica Verghi al gioiello moderno di Lisa Sotilis

di Pierre Kaloussian Velissiotis

*La très-chère était nue, et, connaissant mon coeur,
Elle n'avait gardé que ses bijoux sonores,
Dont le riche attirail lui donnait l'air vainqueur
Qu'ont dans leurs jours heureux les esclaves des Maures.
Quand il jette en dansant son bruit vif et moqueur,
Ce monde rayonnant de métal et de pierre
Me ravit en extase, et j'aime à la fureur
Les choses où le son se mêle à la lumière.*

Così Baudelaire avrebbe recitato, forse, di fronte alle creazioni di oreficeria di Lisa Sotilis, di fronte ai suoi gioielli dall'aria fiera, il respiro vitale e il mormorio sommesso e ironico.

Queste odi sublimi avrebbe cantato il genio francese dinanzi a queste creazioni palesemente estranee al novero delle arti minori, che di diritto sconfinano nei maestosi territori dell'arte nobile della scultura.

Di fronte, dunque, a queste opere di scultura, che pullulano di inni al corpo umano, divenuto involontariamente testimone e teatro di eventi artistici ed estetici, sia passati che presenti ma tra loro ininterrottamente dialoganti.

E' interessante sottolineare che fin dai tempi più remoti l'uomo, ancor prima di vestirsi, ha pensato di adornarsi usando denti di animali, zanne, piume e conchiglie.

Bisogna tuttavia attendere di raggiungere l'età del bronzo per assistere all'applicazione di tecniche lavorative dei metalli, tra qui l'oro, e per arrivare alla loro fusione e diffusione.

Così, nell'arco dei secoli, il gioiello si è intrecciato con la storia del costume e della società, subendo radicali trasformazioni e evoluzioni nelle tipologie e, in particolare, nelle simbologie: dalla funzione apotropaica a quella religiosa, da simbolo di potere a quello di appartenenza a un determinato strato sociale.

Naturalmente è quasi superfluo sottolineare che le creazioni di Lisa Sotilis nulla han-

---

no a che vedere con queste concezioni del gioiello del mondo antico e del passato.

Tuttavia i suoi gioielli fatti con le schegge incandescenti del mito, che si agitano gioiose a ogni palpitare del corpo, affondano le loro radici molto lontano nello spazio e nel tempo.

Infatti, sono facilmente intercettabili timidi sguardi verso la ricerca del dettaglio dell'arte orafa sumera, che diventano più insistenti verso l'arte egizia soprattutto con riferimento alle tecniche di lavorazione ed all'uso dei colori vivaci attraverso l'impiego delle pietre preziose.

Bisbigli ben percettibili intercorrono anche con la produzione orafa della grecia classica, in sostanza dalle semplici linee e un poco spoglie, ma da cui la Sotilis ha ereditato sia la fiducia nel suo spirito di razionalizzazione e di sintesi che annullano il problema della percezione, sia la proporzione e l'armonia che si associano ad ogni regola per la produzione del "BELLO".

Là dove sguardi e sussurri si tramutano invece in dialoghi e dove la creazione della Sotilis, pur rimanendo fedele alla propria personale inventiva fantastica, si fonde in un'unità pulsante, è con la creazione orafa dell'età Ellenistica e dell'era Macedone.

Periodo in cui l'arte, svuotata del suo originario contenuto politico e sociale e sempre meno al servizio della polis, si laicizza conservando ancora un connotato prezioso ed elitario, ma prestando sempre più attenzione alla quotidianità, al mondo naturale e alla dimensione privata e soggettiva (fig.1).

Libera da vincoli, l'arte orafa ellenistica raggiunge una raffinatezza, uno splendore e un'eccellenza qualitativa senza precedenti. Emblematici sono i diademi, le cassette cinerarie, e i gioielli rinvenuti nella tomba di Filippo scoperti a Verghina, e le corolle ed i gioielli (orecchini, anelli, pendenti ecc..) rinvenuti nella necropoli della antica Verghi, due dei più rilevanti avvenimenti della archeologia greca (fig.2).

Ed è proprio dalla antica Verghi che giungono gli echi di cesellate

---

forme danzanti allo stesso ritmo di quelle di Lisa Sotilis.

E' sempre dall' antica Verghi, Verghina e da altre capitali macedoni che la nostra artista sembra aver ereditato il trattamento virtuosistico della superficie per l'elaborazione del rilievo: immobilizza la lamina, la esplora, la verifica e la forgia spingendola a divorare lo spazio circostante (fig.3).

Dal mondo ellenistico Lisa Sotilis attinge per conferire alle sue creature dinamismo, equilibrio, proporzioni slanciate e un pathos talvolta drammatico, altre ironico, raggiungendo con le sue composizioni le vette di un'estetica sublime

Nel 1967 Salvatore Quasimodo precisa: 'Sono composizioni che si ritrovano come girlande, o corolle dai petali di carne.Sulla tela o nel metallo, perfino nelle rifrangenze delle pietre preziose che perseguono il mito della metamorfosi nelle forme ridotte dei gioielli. E' la natura ellenica, l'abbandono alla stagione fiorita, alla certezza che è nel grembo di Afrodite: in Grecia dove sono le viscere dei misteri di Eleusi, l'abisso d'ansia del rituale dionisiaco, là dove ci sono la pace e la conciliazione estrema che spezza ogni nodo di buio".

E non poteva essere altrimenti per la nostra artista ellenica la cui arte, anche quella pittorica e plastica, poggia su una preconnoscenza ellenica e risente della inevitabile eredità che le hanno tramandato gli dei del olimpo: il mito .

Persino le immagini oniriche in diversi suoi gioielli, di ninfe danzanti che Lisa raggruppa abilmente in un'unica forma armoniosa cara ai filosofi pre-socratici, sono ricordi coscienti di immagini del passato.

Sono fusioni di coscienza, memoria e filosofia.

Siamo in presenza del misterioso gioco dei tempi, dove il passato viene alterato dal presente nello stesso momento in cui il presente è condizionato dal passato.

Tuttavia le opere di oreficeria di Lisa Sotilis vivono di vita propria e

---

rispecchiano dei virtuosismi che non hanno precedenti nella storia. Sono la rivelazione del proprio "IO trascendentale" dell'artista necessariamente unico. Opere quindi che oltre a trascinare lo spettatore verso una sorgente luminosa, verso il calore, se vogliamo, del sole a sedici raggi che regala la vita, lo spingono a contemplare il miracolo della creatività, del bello, del sublime e della estetica.

Infatti, i suoi gioielli sbalzati con gesti sapienti, sono e rimangono la celebrazione e l'esaltazione di una personale straordinaria fertilità di estro e la mitizzazione di una spontaneità inventiva che non tollera alcun freno ma che, al contrario, esalta una fantasia di suggestione siderale e fiabesca.

Lisa Sotilis sembra essere già sbarcata sulle rive della Colchide, aver ucciso il drago, staccato le scaglie dal suo corpo, trasformato i denti del micidiale serpente di Ares in pietre preziose e fuso il tutto con il fuoco del toro di Eete, creando il suo Crismallo: il suo vello d'oro.

Mentre nel cielo stellato sopra di noi la costellazione della nave Argo e dell'Ariete si affacciano osservando compiaciute e ammaliare i tesori della Sotilis e della antica Verghi.

01

02

Reperti archeologici dalla antica Verghi

01. Orecchino

02. Pendente

03. Orecchino

03

ΤΑ ΚΟΣΜΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΛΙΖΑΣ ΣΩΤΙΛΗ: Η ΠΟΡΕΙΑ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΕΝΟΤΗΤΑ

της Giovanna dalla Chiesa

Αν κανείς δεν έχει δει τη Λίζα Σωτίλη, όταν βγάζει από την τσάντα της τα μικρά ρολά από δέρμα, που τα έχει πάντα μαζί της όπου ταξιδεύει, και μέσα στα οποία κρύβονται τα ελάσματα από χρυσό και ασήμι, αυτά που τα δάχτυλά της έχουν συνηθίσει να δουλεύουν με φυσικότητα, τότε είναι δύσκολο να φανταστεί τον στενό δεσμό που υπάρχει ανάμεσα σε αυτή την συγκεκριμένη κατηγορία γλυπτικής και στην προσωπική της ζωή, αλλά και στα πιο μύχια συναισθηματικά χαρακτηριστικά του ταμπεραμέντου της.

Η Λίζα, με αυτή της την ενασχόληση, επιδιέχεται σε κάτι ανάλογο με διαλογισμό, ο οποίος τη συνοδεύει διαρκώς στη ζωή, μια πράξη που συνδέεται άρρηκτα με την βαθιά ανάγκη της χαράς για δημιουργία, αναμειγμένη με τον εσώτερο δεσμό με τις πιο μύχιες σκέψεις της, ειδωμένες σε εκείνο το συνεχές που μόνο ο έρωτας και ο μυστικισμός μπορούν να δημιουργήσουν, ενάντια στο ασυνεχές της ύπαρξης που προκαλεί η σκέψη.

Είναι σαν να κάνει κάτι σαν προσευχή, όταν στέκεται απορροφημένη και σιωπηλή μπροστά στη μαγεία μιας επιφάνειας, αποσυντεθειμένης μεν στο δυνατό φως, αλλά ωστόσο απτής, καθώς απλώνεται μπροστά στα μάτια της, περιμένοντας να ξαναζυγνήσει και να παρακινηθεί να πάρει νέες μορφές με τις έξυπνες κινήσεις πίεσης των δακτύλων της Λίζας. Μια γερή δόση γνώσης, εσώτερη, που διαπερνά την φυσική αντίληψη του σώματός της, μα που απομυθοποιεί την υλικότητά του.

Ότι η τέχνη είναι ένα μέσο για να φτάσει κανείς στη γνώση είναι αδιαμφισβήτητο και, πρώτα απ' όλα, στους μοντέρνους καιρούς, η τέχνη είναι ο τρόπος για να γνωρίσει τον εαυτό του ο ίδιος ο καλλιτέχνης, ο οποίος, μέσω του καλλιτεχνικού έργου, μεταλαμβάνει την τέχνη στους άλλους.

Στην περίπτωση της Λίζας Σωτίλη, αυτή η γνώση βρίσκει διέξοδο στα άκρα των δακτύλων της. Δάκτυλα σκεπτόμενα, που στον έλεγχο της λογικής - απλοϊκής σκέψης αντιπαραθέτουν την ευελιξία του εαυτού μας στην ακαμψία του "εγώ". Το άνοιγμα των πρωτότυπων πηγών αποτελούν το κοινό υπόστρωμα για κάθε έμβιο ον – που μόνο μέσα από αυτό μπορεί να υπάρξει επικοινωνία – ενάντια στον περιοριστικό εγκλεισμό στην κορυφή μιας πυραμίδας που αντιλαμβάνεται μόνο τη δική της πλευρά, εκείνη την πλευρά από την οποία ο κόσμος μοιάζει απόμακρος και συχνά εχθρικός προς τις ανάγκες αυτού του μοναδικού σημείου.

Η τήξη-που είναι η βάση της επεξεργασίας του κοσμήματος-ρίχνει το λειωμένο υγρό μέσα στην κοιλότητα της φόρμας και γεμίζει το κενό της. Μόνο το μυαλό, ξανασκεφτό-

---

μενοι την μέθοδο κατασκευής, μπορεί να ξανασυνθέσει τη δομή. Στην πραγματικότητα, ένα μέρος της θα αφαιρείται πάντα.

Ενώ η απαλή πυκνότητα των φύλλων του μετάλλου τα καθιστά μαλακά και εύπλαστα στην υπομονετική δουλειά της πίεσης και ξαναπίεσης των δακτύλων, αντίθετα η επιφάνεια υφίσταται επεξεργασία με το μπροστινό και το πίσω μέρος να βρίσκονται σε τέλεια αρμονία μεταξύ τους, αποκτώντας μία συνέχεια που είναι και μία συνέπεια μεταξύ τους. Μετά από την πολυπαραγωγική δουλειά της Λίζας Σωτίλη στην ζωγραφική και στη γλυπτική, το κόσμημα, στον εξειδικευμένο τρόπο επεξεργασίας του που επέλεξε η καλλιτέχνη, ξανασυνδέθηκε με τις αποκαλούμενες ευγενείς τέχνες, σε ένα σύνολο, φτιαγμένο από βαθύτητα και επιφάνειες, από συμπαγή και από κενά μέρη, συμπεριλαμβανοντας ως στήριγμα το στοιχείο εκείνο που για καιρό έλειπε από την σύγχρονη τέχνη, που πάντα του έμελλε να απουσιάζει, την ανθρώπινη μορφή και το σώμα της.

Για αυτόν τον λόγο, τον λογικό, τον καθόλου αφηρημένο, το κόσμημα μπορεί ακόμα να καλύψει την από όλους αναγνωρισμένη σπουδαιότητα που το κόσμημα προσλαμβάνει στο έργο της Λίζας Σωτίλη, το οποίο σηματοδοτείται από μία τέλεια συνύφανση ανάμεσα στην καλλιτεχνική φλέβα και στην ερωτική παρόρμηση, χαρακτηριστικά της ιδιοσυγκρασίας της, ανάμεσα στην παρόρμηση του πάθους και στον έλεγχο που κάθε σαγηνευτικό τέχνασμα επιβάλλει στην συγκεχυμένη ορμή.

Κατά τη διάρκεια της πορείας της προς την αναζήτηση της μορφής, κάθε μέσο θα είναι κατάλληλο ανάμεσα σε αυτά που βρίσκονται γύρω της: καρφιά, κουτάλια, φρέζες, ξύλινες ράβδοι, δουλεύοντας ακατάπαυστα, προκειμένου να καθορίσει μία πορεία.

«Πρώτη και τελευταία κίνηση της χύτευσης», θα γράψει ο André Breton για την « αυτόματη γραφή», που διατυπώθηκε θεωρητικά ως «πραγματική λειτουργία της σκέψης» στο πρώτο Μανιφέστο του Σουρεαλισμού (1924). Και τίποτε άλλο εκτός από τα κοσμήματα της Λίζας Σωτίλη δεν μοιάζει περισσότερο στην άποψη της απελευθέρωσης από προκατασκευασμένες τεχνικές ή παραδοσιακές τεχνικές που είχαν εφαρμοστεί οι σουρεαλιστές, όπου αυτές δεν είναι τίποτε άλλο παρά απλά ένας τρόπος να αναδειχθεί η υποκείμενη στην φαινομενικότητα αλήθεια, και όχι πια και όχι μόνο τα μέσα να πειραματιστεί κανείς με τον κόσμο για τη δημιουργία του οποίου, η ίδια η τεχνολογία, μια μέρα, κατέληξε να συμβάλει και αυτή.

Με τους Max Ernst, Dalí, Magritte, από τους πιο σημαντικούς εκπροσώπους του κινήματος του Σουρεαλισμού, υπεύθυνου για μια από τις μεγαλύτερες επαναστάσεις στη σκέψη και στα ήθη του 20ου αιώνα, μέσα από τη μακρά φιλία της με τον εκπληκτικής προσωπικότητας Αλέξανδρο Ιόλα, η Λίζα Σωτίλη ήρθε, όχι τυχαία, σε μια επί μακρόν επαφή, όπως την είχε μέχρι το τέλος της ζωής του με τον De Chirico, Έλληνα από τη γέννησή του, όπως και η ίδια και Ιταλίδα σήμερα όπως και εκείνος.

Η στιγμή της έμπνευσης καθώς και εκείνη της εκτέλεσης της κατασκευής των κοσμημάτων της Λίζας Σωτίλη, συμπίπτουν μεταξύ τους. Είναι «μαζί και ο νόμος και το αποτέλεσμα της διάπλασής της» (L. Pareyson -Θεωρία της Διαμόρφωσης»), καταγράφοντας τη σύγκλιση της επινοητικότητας με την παραγωγή, κατά τρόπον ώστε να πραγματοποιηθεί εκείνη η ενότητα που είχε διακοπεί από την Αναγέννηση, και να τις επαναφέρει και τις δύο στην απαραίτητη σύνθεση, έτσι όπως όλη η σύγχρονη διανόηση έχει προσπαθήσει να καταφέρει, θέτοντας στον εαυτό της την πρόκληση να ξαναοδηγήσει τον άνθρωπο όσο το δυνατόν περισσότερο γίνεται πίσω στην ολότητα του, κι αυτό να το επιτύχει όπως ακριβώς πρέπει, δηλαδή μέσω της τέχνης.

Χωρίς αυτή την ενδοσκόπηση μέσα της, ξεχνώντας κάθε προκαθορισμένη, και, ως εκ τούτου, παραπλανητική τεχνική, πώς θα μπορούσε η καλλιτέχνη να ξαναβρεί και τη συνειδητοποίηση της μεγάλης πολιτισμικής εμπειρίας με την οποία ανατράφηκε στην χώρα της;

Η σκέψη από τη φύση της προσιωνίζει το μέλλον προς το οποίο κοιτάει, αλλά για να το πετύχει αυτό χρησιμοποιεί την ανασύνθεση εμπειριών από το παρελθόν. Αυτή η σταθερή πηγή έμπνευσης, που συνιστά τον διάλογο με την μετά θάνατον κατάσταση, με την οποία όλος ο αρχαίος κόσμος βρέθηκε αντιμέτωπος, έχει πάρει με την επινόηση της ιστορίας μία νέα πορεία, συχνά μέσα από τον φορμαλισμό του στυλ και μέσα από το πολύ ανθρώπινο ελάττωμα, να απονέμει πρωτεία, όχι πάντα αμερόληπτα, και επομένως πάντοτε αναθεωρημένα.

Κατά τη Λίζα Σωτίλη στη μεγάλη επιστροφή στο τεράστιο χωνευτήρι των πολιτισμών – αυτών που κείτονται κάτω από το έδαφος ακόμα και περιμένουν να ανακαλυφθούν σε ευρεία κλίμακα, όπως αποδεικνύουν κάποια γεγονότα, και πολύ πρόσφατα μάλιστα – πολιτισμών που, πέρα από όρια χρονολογικά, εθνικά και γεωγραφικά – βασικά και αυτά, όπως η λογική σκέψη – κάθε επιρροή, στην πορεία του ταξιδιού στον κάτω κόσμο της δημιουργίας, βρίσκει το μέτρο της σε μια σύγκριση όπου

η εγγενής ζωηρή προσαρμοστικότητα, της επιτρέπει να εκμεταλλευτεί κάθε αναλογία και σύνδεση, μετατρέποντας αυτά τα περάσματα των ταξιδιών σε αρτιότητα και πλούτο, από τα οποία λείπει κάθε τι το περιττό.

Με την ορθόδοξη παράδοση, από την οποία βρίθει η Ελλάδα, την ποσότητα των εκκλησιών της, όπου οι εικόνες κλεισμένες μέσα σε κελύφη από χρυσό ή από ασήμι σπινθηροβολούν σε όλα τα μέρη, η έννοια του μεγαλοπρεπούς, συνδεδεμένη αποκλειστικά με τον πνευματικό νόμο, κυριαρχεί παντού. Χρυσός και ασήμι δεν αντιπροσωπεύουν εδώ την κοσμική εξουσία, αλλά την απόλυτη έξω και πάνω από κάθε τι το κοσμικό εξουσία.

Και στη Λίτζα Σωτίλη η έξοδος από κάθε είδος κοσμικότητας είναι εμφανής στη μεθυστική λάμψη του απόλυτης καθαρότητας χρυσού και του ασημιού που η ίδια χρησιμοποιεί. Εδώ, όμως, η θρησκευτικότητα απελευθερώνεται “λαϊκά”, μέσα από τη ζωτική ροή του συνεχούς. Εδώ, όπως σε εκείνα τα σχέδια των οποίων η γραμμή σχεδίασης δεν διακόπτεται ποτέ και συνεχίζει να ρέει αδιάλειπτα, είναι μια μορφή σκέψης χωρίς διακοπή της συνέχειας, η οποία ξετυλίγεται πάνω σε μια επιφάνεια ευμετάβλητη, αμφίβια, δίσημη, στην οποία το σώμα προσφέρει ένα στήριγμα χωρίς να διαταράσσει το ελεύθερο ξετύλιγμά της.

Όποιος είχε την τύχη να επισκεφθεί τον τάφο του Φιλίππου του Β' στη Μακεδονία, ειδικά όποιος είχε δει τους θησαυρούς της νεκρόπολης της αρχαίας Βέργης, μόλις κάνει τη σύγκριση με τα κοσμήματα της Λίτζας Σωτίλη, δεν θα μπορεί να συγκρατήσει ένα επιφώνημα ενθουσιασμού για το εύρος των ομοιοτήτων που αυτά τα δύο έχουν μεταξύ τους, και κυρίως στο γεγονός ότι και τα δύο κατασκευάστηκαν χωρίς τη βοήθεια κάποιων εργαλείων, αλλά είναι γνήσια ικανότητα και δεξιοτεχνία των χειρών.

Ωστόσο, ενώ κάθε κόσμημα εκείνης της εποχής είχε συγκεκριμένη λειτουργικότητα, από τη στέψη του βασιλιά με κορώνες μέχρι την αφήγηση των μαχών του (μέχρι την τελευταία μάχη του η οποία απεικονίζεται εξιδανικευμένα νικηφόρα ενάντια στον θάνατο), στην περίπτωση της Λίτζας Σωτίλη, κάθε μορφή είναι ξεκομμένη από μια πραγματική σχέση με κάποια λειτουργικότητα και, γι' αυτόν ακριβώς το λόγο, καθίσταται αισθητικά πιο απόλυτη και αστραφτερή, καθώς έχει αναβιώσει για τον εαυτό της μόνο, όπως ο ήχος ο απομονωμένος από το μουσικό μοτίβο, όπως το χρώμα το αποκομμένο από τον ρόλο του ως χαρακτηριστικό

του συνόλου, το οποίο αναφέρεται σε μία γνωστή όψη. Καθαρή ομορφιά ξετυλιγμένη σε ρυθμούς του φωτός, καθαρή έκφραση κινήσεων που διαποτίζουν ολόκληρο το πλάνο της επεξεργασμένης επιφάνειας, ταυτόχρονα σε όλο το εύρος της.

Μένουμε μεθυστικά δύσπιστοι, σαν την ατελείωτη ροή του φωτός, που αναγνωρίζει και έχει επίγνωση του πώς να χρησιμοποιήσει την έλξη του, από το πώς μπορεί να μεταμορφωθεί, δείχνοντας όψεις κάθε φορά διαφορετικές σε πολλαπλές μεταμορφώσεις, παραμένοντας όμως πάντα μία μοναδική. Δεν υπάρχει μοντέλο που μπορεί να επαναληφθεί, ίσως με κάποιες παραλλαγές στο θέμα, αλλά μια συνεχής ροή της μνήμης και ένας συνδυασμός από επικλήσεις που εναρμονίζονται μεταξύ τους ασταμάτητα.

Θα συνεχίσουμε να τα αποκαλούμε “κοσμήματα”, γιατί είναι θησαυροί ομορφιάς και σοφίας, που έχουν παραχωρηθεί σε αφθονία σε έναν κόσμο απειλούμενο από την αδιαφορία και από την αναγνωριστικότητα, όπως από το σταθερό τρόπο αντιμετώπισης της ζωής, αντιμετώπιση που “διαπράττεται”, παραδόξως στο όνομα της ίδιας της ζωής. Οι θησαυροί που η Λίτζα Σωτίλη προσφέρει στον κόσμο ως παράδειγμα ενός «εκτείνω», που φεύγει πέρα και έξω από συγκεκριμένους σκοπούς και που εκφράζει το νόημα μιας τελεολογίας που υπερβαίνει τις άμεσες σκοπιμότητες, αναγνωρίζοντας, αντίθετα, μία έννοια και μία αρχή οργάνωσης μέσα στην γενική οργάνωση της φύσης και της πραγματικότητας των πραγμάτων. Αυτά, όμως, τα δημιουργήματα είναι κάθε άλλο παρά κοσμήματα ή τελετουργικά κοσμήματα που αποσκοπούν στο να υπογραμμίσουν το χαρακτηριστικό της εξουσίας ή το ασήμαντο στολίδι μιας μέρας: είναι εικόνες που παίρνουν μορφή από το σώμα και ενσαρκώνουν την φυσική τους συνύπαρξη με τον νου, είναι το μυστήριο μιας ταυτότητας που μεταβάλλεται μέσα στην πολλαπλή ζύμωση της ζωής, αλλά πάντα παραμένει η ίδια στο χείμαρρο που διαπερνά τις υπάρξεις μας, για να τις οδηγήσει σε μια ενότητα που ταυτόχρονα βρίσκεται μέσα σε μας κι έξω από μας, είναι αυτόνομα έργα τέχνης, πραγματικά αριστουργήματα, όπου ο διάλογος με τον άλλο κόσμο χρησιμεύει για να τιμήσουμε το παρελθόν που εδώ αναβιώνει μέσα από την παλλόμενη ζύμωση της ζωής και της επαναποδίδει πλήρη αξιοπρέπεια, είναι, εν τέλει, η συμμαχία ανάμεσα στη ζωή και στον θάνατο, στο συνεχές της τέχνης.

Ρώμη, 16 Οκτωβρίου 2013

LISA SOTILI'S JEWELRY: THE COURSE TO UNITY

Text: Giovanna dalla Chiesa

If one has not seen Lisa Sotili taking small rolls of leather out of her bag that she carries always with her wherever she travels and within which lie gold and silver foils, the ones that her fingers are accustomed to work naturally, then it is difficult to imagine the close bond between this particular category of sculpture and her personal life, as well as to the most intimate emotional traits of her temperament.

By this involvement of hers, Lisa devotes herself to something akin to meditation that accompanies her constantly in life; an act intrinsically linked to the deep need of joy for creation, blended with the inner bond of her most intimate thoughts given from this continuous perspective that only eros and mysticism can create against the discontinuum of existence caused by thought.

It looks as if she is praying, standing absorbed and silent in front of the magic of a surface, that is decomposed in bright light, yet tangible, as it stretches in front of her eyes, waiting to be awoken again and to be encouraged to take new forms by the smart moves of pressure from Lisa's fingers. A great deal of knowledge coming from within, that pervades the natural perception of her body, but demystifies its materiality.

The fact that art is a mean for someone to gain knowledge is undeniable and, first of all, in modern times art is the way for the artist to know himself; the artist who through his artistic work disseminates art to others.

In the case of Lisa Sotili, this knowledge emerges from her fingertips. Fingers with a mind of their own, that at the control of rational-simplistic thinking juxtapose the flexibility of ourselves to the rigidity of the «I». The opening up of the original sources is the common substrate for every living being – communication can only be achieved through this – against the restrictive confinement at the top of a pyramid that perceives only its own side, the side from which the world seems distant and often hostile to the needs of this unique point.

The fusion – the basis for jewelry process – pours the molten liquid into the mold cavity and fills its gap. Only the mind, while reminiscing the manufacturing method, can reconstruct the structure. In fact, one of its parts will always be gone.

Whereas the smooth density of the sheet metal makes them soft and pliable to the patient process of the constant finger pressure, the surface on the contrary is being processed, with the front and back part being in perfect harmony with each other, obtaining a continuum which is also a consistency between them.

After the multi-productive work of Lisa Sotili in painting and sculpture, jewelry, in its specialized way of process as chosen by the artist, was bound again with the so-called noble arts in a unit made of profundity and surfaces, of solid and blank parts, including the supportive element that was missing from contemporary art for a long time; the element that was always meant to be absent; the human form and its body.

For this sensible and not at all abstract reason, jewelry can still meet the importance which is acknowledged by everyone and characterizes Lisa Sotili' work, underlined from a perfect interweaving between the artistic vein and the erotic impulse, characteristics of her temperament, between the impulse of passion and the control that every seductive play imposes to the confused momentum.

During her course in the search of the form, any mean is suitable among those found around her: nails, spoons, cutters, wooden sticks, as she is working tirelessly to determine a course.

André Breton writes about «the first and last movement of casting» concerning the «automatic writing», which was theoretically formulated as «the actual functioning of thought» in the first Manifesto of Surrealism (1924). And there is nothing else but the jewelry of Lisa Sotili that does not resemble more the idea of liberation from prefabricated techniques or traditional techniques implemented by the surrealists; techniques that are nothing more than just a way to show the underlying semblance to the truth and they are not only and no longer the means for someone to experiment with the world for the creation of which the technology itself turned out one day to contribute to as well.

With Max Ernst, Dalí, Magritte, few from the most important repre-

---

sentatives of the Surrealist movement, who are responsible for one of the greatest revolutions in the thought and ethics of the 20th century, through her long-term friendship with Alexander Iolas, a person with an amazing personality, Lisa Sotili did not accidentally form a long-term contact with De Chirico until his death; a born Greek as herself and Italian today as himself.

The moment of inspiration as well as the moment of executing the manufacture of Lisa Sotili' jewelry coincide with each other. It is «the law and the result of its molding combined» (L. Pareyson – Theory of Modulation), noting down the convergence of ingenuity with production, so as this unity that has been interrupted since the Renaissance is completed and it restores them both to the necessary synthesis, just like all modern intelligentsia has tried to accomplish challenging itself to lead people again as much as possible back to their entirety, and trying to achieve this in an appropriate manner, ie through art.

Without this introspection within her, by forgetting every default and, therefore, misleading technique, how could the artist be able to re-discover the awareness of the great cultural experience by which she was raised in her country?

The thought presages inherently the future towards which it gazes, but in order to achieve that it reconstructs the experiences of the past. This constant source of inspiration which recommends a dialogue with the after death state, with which all antiquity has been confronted, has taken a new course by the invention of history, often through the formalism of style and through the very human defect to award primacy, not always impartially, and, therefore, always revised.

According to Lisa Sotili, at the great comeback to the huge melting pot of cultures – those still lying beneath the ground, waiting to be discovered in a large scale, as some very recent facts demonstrate – that beyond any chronological, national or geographical border – essential like rational thinking – every influence on the course of the journey to the underworld of creation finds its moderation in a comparison where its inherent and full of life versatility allows her to take advantage of every proportion and connection, transforming these

---

traveling passages into perfection and wealth, from which all unnecessary things are missing.

With the Orthodox tradition, from which Greece is abounded, the number of its churches, where the icons enclosed in shells of gold or silver sparkle all around, the concept of the majestic connected exclusively with the spiritual law prevails everywhere. Gold and silver here do not represent the secular power, but the absolute power that is outside and above everything secular.

And for Lisa Sotili, the exit of all kinds of secularism is evident in the heady glow of the absolute pure gold and silver that she uses. Here, however, religiosity is liberated «in a secular way» through the vital flow of the continuum. Here, as in those designs where the drawing line is never interrupted and continues to flow seamlessly, there is a form of thought without discontinuity, which is unfolded on a changeable, amphibian, ambiguous surface where the body has a supportive role without disturbing its liberate unfolding.

Whoever had the chance to visit the tomb of Philip II in Macedonia, and especially anyone who has seen the treasures found in the necropolis of ancient Vergi, as soon as they compare it to the jewelry of Lisa Sotili, they will not be able to hold their exclamations of enthusiasm due to the range of similarities that these two bear with each other, and especially the fact that they were both constructed without using any tools but with the authentic ability and skill of the hands.

However, whereas all jewelry of that era had a specific function, from the coronation of the king with the crown up to the narration of his battles (up to his last battle which is portrayed in an idealized way as a victory against death), in the case of Lisa Sotili every form is severed from any actual function and for this exact reason it is more aesthetically absolute and glittering, as though it has been revived only for itself, just like the isolated sound from a musical motive; just like the color torn apart from its role as a feature of a whole that refers to a known image. Sheer beauty unfolded to the rhythms of light, clear expression of the movements that pervade the whole layout of

---

the processed surface, simultaneously throughout its range.

We remain intoxicatedly skeptical like the endless flow of light that recognizes and is aware of how to use its attraction; from the way that it can be transformed showing different sides every time in multiple transformations, though remaining always unique. There is no model that can be repeated; maybe with some variations in the theme but with a continuous flow of memory and a combination of invocations that harmonize endlessly with each other.

We will continue to call them «jewelry», because they are treasures of beauty and wisdom that have been given in abundance to a world threatened by indifference and awareness, just like the standard way to cope with life, coping which «takes place» oddly in the name of life itself. The treasures that Lisa Sotili offers to the world as a paradigm of an «expansion» which expands beyond and outside the specific purposes and expresses the meaning of a teleology that exceeds immediate expediencies, recognizing, instead, a concept and an organizing principle within the general organization of nature and the reality of things. However, these creations are anything but jewelry or ritual jewelry designed to underline the characteristic of power or the insignificant jewel of a day: they are images that are shaped from the body and embody their natural coexistence with the mind; they are the mystery of an identity changing through the multiple zymosis of life, but always remaining the same along the stream that pervades our existence in order to guide it towards a unity that is both inside and outside of us; they are autonomous works of art, real masterpieces where the dialogue with the other side helps us to honor the past, here revived through the pulsating zymosis of life and its complete dignity; it is, after all, the alliance between life and death in the continuum of art.

Rome, 16th October 2013

L'OREFICERIA DI LISA SOTILIS E IL CAMMINO VERSO L'UNITÀ

di Giovanna dalla Chiesa

Senza aver visto Lisa Sotilis, quando estrae dalla borsa i piccoli rotoli di pelle, che viaggiano sempre con lei, dove riposano le lamine d'oro e d'argento che le sue dita sono abituate a lavorare con naturalezza, è difficile immaginare il rapporto di vicinanza in cui, questa specifica categoria della scultura si situa, rispetto alla sua vita personale e alle emozioni più intime del suo temperamento.

Lisa fa di questa sua attività qualcosa di analogo a una meditazione con cui accompagna costantemente la sua vita, un atto che si lega indissolubilmente alla necessità del piacere profondo di procreare, mescolato all'intrinseca vicinanza con i propri pensieri più segreti colti in quella continuità che solo l'eros e il misticismo sanno procurare, contro le discontinuità dell'essere prodotte dal ragionare.

C'è qualcosa di simile alla preghiera, in questo suo restare assorta e in silenzio dinanzi alla magia di una superficie, sciolta in una luce intensa, ma tangibile, distesa sotto i suoi occhi in attesa di essere risvegliata e stimolata a incanalarsi sotto la pressione intelligente delle sue dita. Una presa di possesso calda, intima, che attraversa la percezione fisica del proprio corpo, ma ne decanta la materialità.

Che l'arte sia un mezzo di conoscenza è fuor di dubbio e, in primis, nel tempo della modernità, essa è il modo di conoscere sé stesso dell'artista che, attraverso l'opera, la travasa in altri.

Nel caso dei gioielli di Lisa, questa conoscenza avviene sulla punta delle dita. Dita che pensano, introducendo nel controllo del pensiero logico-lineare, la flessibilità del Sé in opposizione alla rigidità dell'Io; l'apertura delle fonti originarie che formano il sostrato comune a ogni essere vivente - che solo per suo tramite può comunicare - contro la chiusura restrittiva nel vertice di una piramide che percepisce solo la propria parte, quella da cui il mondo appare distante e spesso nemico alle esigenze di quell'unico punto.

La fusione - che è alla base della lavorazione del gioiello - riversa il liquido fuso dentro la cavità di una forma e ne rovescia il vuoto in pieno. Solo la mente, ripensando al metodo di fattura, può ricomporre la struttura. Nella realtà una parte le verrà sempre sottratta.

Con i fogli di metallo che il tenue spessore rende morbidi e malleabili al paziente

---

lavoro di spinta e contropinta delle mani, al contrario, la superficie viene lavorata con perfetta consonanza tra fronte e retro secondo una continuità che è anche consequenzialità.

Dopo il tanto lavoro speso da Lisa Sotilis nella pittura e nella scultura, il gioiello, nella speciale forma di lavorazione scelta dall'artista, ha ricongiunto le arti cosiddette maggiori, in un tutto, fatto di profondità e superficie, di pieno ed vuoto, includendo come supporto la parte che a lungo è mancata nell'arte contemporanea, sempre votata alla sottrazione: la figura umana e il suo corpo.

Per questo motivo, logico, per nulla astratto, il gioiello può ricoprire allora l'importanza, da tutti riconosciuta, che esso assume nell'opera di Lisa Sotilis, contraddistinta da un perfetto intreccio tra la vena intellettuale e la pulsione erotica, proprie della sua personalità, tra la spinta passionale e il controllo che ogni accorgimento seduttivo impone all'impeto indistinto.

Durante il suo cammino verso la forma cercata, ogni strumento sarà buono tra quelli immediatamente a portata di mano: punte, cucchiai, frese, stecche di legno, in un lavoro senza sosta di messa a punto di un percorso.

“Primo e ultimo getto” scriveva André Breton della “scrittura automatica” da lui teorizzata come “Funzionamento reale del pensiero” nel primo Manifesto del Surrealismo (1924). E nulla è più simile dei gioielli di Lisa all'atteggiamento di assoluta libertà e indipendenza da tecniche precostituite o tradizionali praticato dai surrealisti, dove esse sono un puro modo di rivelare la realtà soggiacente all'apparenza, non più e non solo mezzi di esperire il mondo a cui, la stessa tecnologia, un giorno, ha finito per dare il proprio contributo.

Con Max Ernst, Dalì, Magritte, esponenti, tra i più alti, del movimento surrealista responsabile di una delle maggiori rivoluzioni di pensiero e di costume del Secolo Ventesimo, attraverso il suo lungo sodalizio con la personalità straordinaria di Alexander Jolas, Lisa ha avuto, non a caso, una lunga consuetudine, come sino alla fine dei suoi giorni la ebbe con De Chirico, greco di nascita, come lei all'origine, e anche lei,

---

oggi, come lui italiana.

Il momento ideativo e quello esecutivo, nella fattura dei gioielli di Lisa, coincidono perfettamente, sono “insieme la legge e il risultato della propria formazione” (L. Pareyson -Teoria della formatività) facendo registrare la convergenza dell'invenzione nella produzione in modo da realizzare quell'unità, recisa dal Rinascimento, che le riporti entrambe alla necessaria sintesi, come tutto il pensiero moderno ha cercato di fare, ponendosi il problema di ricondurre, al più altro grado, l'essere umano alla propria integralità, appunto attraverso l'arte.

Senza quest'immersione in sé stessa, dimentica di qualsiasi tecnica preordinata, e per questo fuorviante, come avrebbe potuto l'artista ritrovare anche la coscienza del grande vissuto culturale di cui si è nutrita nel proprio paese ?

La natura del pensiero è anticipativa e guarda verso il futuro, ma per far questo utilizza la ricostruzione di esperienze del passato. Quella fonte costante d'invenzione che è stato il dialogo con l'oltretomba con cui tutto il mondo antico si è confrontato, ha preso con l'invenzione della storia un nuovo corso, spesso attraversato dal formalismo degli stili e dal vizio, molto umano, di assegnare primati non sempre imparziali e sempre riveduti, quindi, col cambiare del gusto.

Per Lisa Sotilis è nel grande ritorno all'immenso crogiolo delle culture - quelle che giacciono nel sottosuolo ancora da riscoprire largamente, come mostrano eventi, anche molto recenti - che, al di là di confini cronologici, etnici e geografici -lineari, anch'essi, come il pensiero logico - ogni suggestione, nel corso del viaggio agli inferi della creazione, trova la propria misura in un confronto dove l'innata duttilità mercuriale le permette di sfruttare ogni analogia e collegamento, facendo di questi passaggi pienezza e ricchezza, prive di qualsiasi ridondanza.

Con la tradizione ortodossa di cui è colma la Grecia, la quantità delle sue chiese, dove le icone racchiuse come perle dentro gusci d'oro e d'argento scintillano in ogni luogo, il senso dello splendore legato esclusivamente alla legge spirituale è predominante. Oro e argento

---

rappresentano qui, non il potere temporale, ma quello assoluto di un'autorità extra temporale.

Anche in Lisa Sotilis l'uscita da qualsiasi categoria temporale è evidente nell'inebriante splendore dell'oro purissimo e dell'argento da lei utilizzati. Ma qui la religiosità si libera laicamente nel flusso vitale e nel continuum. Qui, come in quei disegni la cui linea non s'interrompe mai e continua ad avvilupparsi senza stacchi, è una forma di pensiero senza soluzione di continuità, sviluppato su di una superficie versatile, anfibia, ambivalente, cui il corpo offre puramente un appoggio e un supporto senza turbarne il libero andamento.

Chiunque abbia avuto la ventura di visitare il tesoro della Tomba di Filippo II in Macedonia e soprattutto chiunque abbia visto i tesori recentemente ritrovati nella necropoli della antica Verghi, una volta confrontato con i gioielli di Lisa Sotilis, non avrà potuto trattenere un moto di esclamazione per il profondo senso di analogia che essi suscitano, proprio nell'essere fabbricati senza l'aiuto di alcuno strumento tecnico, che non sia pura abilità e destrezza manuale.

Tuttavia, mentre ognuno dei monili di quel tempo risponde a una funzione, dal coronare la testa del sovrano, al narrare la storia delle sue battaglie (sino a quella finale idealmente rappresenta dal combattimento vittorioso con la morte), qui ogni forma è sganciata da un vero rapporto con la sua funzione e diviene per questo esteticamente più assoluta e smagliante, essendo rivissuta per se sola, come il suono staccato dal motivo musicale, come il colore svincolato dal suo ruolo gregario di attributo, riferito a un aspetto noto. Pura bellezza scandita in ritmi di luce, pura narrazione di movenze che pervadono tutto il piano della superficie, lavorata, simultaneamente, sopra come sotto.

Si resta inebriati e increduli come l'infinito flusso di luce, che riconosce e sa come sfruttare il proprio potenziale, possa trasformarsi, mostrando facce ogni volta diverse in molteplici metamorfosi e restare sempre uno. Non c'è modello che possa venir replicato, con eventuali variazioni su tema, ma un continuo scorrere della memoria e una combinazione di evocazioni che si accordano l'una con l'altra, l'una sull'altra infinitamente.

Continueremo a chiamarli "gioielli", perché sono tesori di bellezza e di sapienza dispensati a profusione in un mondo minacciato dall'indifferenza e dall'omologazione, come dal costante affronto alla vita perpetrato, paradossalmente, in nome della vita; tesori che Lisa Sotilis offre al mondo come esempio di un "tendere" che va al di là di fini circoscritti e esprime il senso di una teleologia che trascende le finalità immediate, riconoscendo invece un senso e un principio organizzativo nell'ordine generale della natura e della realtà delle cose.

Ma queste "creature" sono ben altro che gioielli o monili destinati a sottolineare l'attributo di un potere o il frivolo ornamento di un giorno: sono immagini che prendono forma dal corpo e incarnano la sua naturale coesistenza con la mente, sono il mistero di un'identità che muta nel molteplice fermento della vita, ma resta sempre la stessa nel flusso che travalica le nostre esistenze per ricondurle a un'unità che è contemporaneamente dentro e di fuori di noi, sono opere d'arte autonome e veri capolavori, dove il dialogo con l'oltretomba serve a onorare il passato che qui rivive nel palpitante fermento della vita e le riconferisce piena dignità, sono, in definitiva, l'alleanza della vita e della morte nella continuità dell'arte.

Roma, 16 ottobre 2013

ΚΟΣΜΗΜΑ

JEWELRY • GIOIELLO

«Η αυτοκράτειρα Θεοδώρα», 1970.
21 x 12 εκ.

«Empress Theodora», 1970.
21 x 12 cm.

«Αφιέρωμα στην Αικατερίνη την Β΄», 1970.
14 x 15 εκ.

«Homage to Catherine the II», 1970.
14 x 15 cm.

« Χωρίς τίτλο », 2009.
15 x 8 εκ.

«Untitled», 2009.
15 x 8 cm.

«Η μούσα Καλλιόπη», 1970.
21,6 x 22,9 εκ.

«Kalliope Muse», 1970.
21,6 x 22,9 cm.

«Αφιέρωμα στον Μέγα Αλέξανδρο», 1970.
20,3 x 22,9 εκ.

«Homage to Alexander the Great», 1970.
20,3 x 22,9 cm.

«Τα μαγικά της αβύσσου» , 2009.
15 x 10 εκ.

«Magics of abysses», 2009.
15 x 10 cm.

«Μορφές της ζωής », 2008.
6 x 9 εκ.

«Forms of life», 2008.
6 x 9 cm.

«Ελευθερία: Αφιέρωμα στην Κρήτη», 2005.
27 x 13,5 εκ.

«Eleftheria: Homage to Crete», 2005.
27 x 13,5 cm

«Αφροδίτη» , 1960.
35 x 23 εκ.

«Aphrodite», 1960.
35 x 23 cm.

«Χωρίς τίτλο», 2009.
7 x 11 εκ.

«Untitled», 2009.
7 x 11 cm.

«Το λουλούδι της Αμφίπολης» 2013.
17 x 13 εκ.

«Flower of Amphipolis», 2013.
17 x 13 cm.

«Αγαμέμνωνας», 1972.
22,9 x 12,7 εκ.

«Agamemnon», 1972.
22,9 x 12,7 cm.

«Τα λουλούδια της Εδέμ» 1970.
27,9 x 20,3 εκ.

«Flowers of Edem», 1970.
17 x 13 cm.

«Το λουλούδι της Σαπφούς», 2009.
15 x 12 εκ.

«The flower of Sappho», 2009.
15 x 12 cm.

«Σμαραγδένια Ακτή», 2009.
8 x 9,5 εκ.

«Emerald coast», 2009.
8 x 9,5 cm.

«Η ματιά του Ποσειδώνα» 2013.
21,6 x 15 εκ.

«Glance of Poseidon», 2013.
21,6 x 15 cm.

«Τα λουλούδια των Εσπερίδων», 2013.
12 X 16 εκ.

«Flowers of Hesperides», 2013.
12 X 16 cm.

«Τοτέμ», 2005.
4,5 x 2,5 εκ.

«Totem», 2005.
4,5 x 2,5 cm.

«Τοτέμ», 2005.
4,5 x 2,5 εκ.

«Totem», 2005.
4,5 x 2,5 cm.

«Χωρίς τίτλο», 1971.
5 x 2,5 εκ.

«Untitled», 1971.
5 x 2,5 cm.

«Τοτέμ», 2005.
4,5 x 2,5 εκ.

«Totem», 2005.
4,5 x 2,5 cm.

«Τοτέμ», 2005.
4,3 x 2,5 εκ.

Totem», 2005.
4,3 x 2,5 cm.

«Ιέρεια», 2009.
2,5 x 3,5 εκ.

«Priestess», 2009.
2,5 x 3,5 cm.

«Μυσταγωγία», 1973.
20 x 7,8 εκ.

«Sacramental Ceremony», 1973.
20 x 7,8 cm.

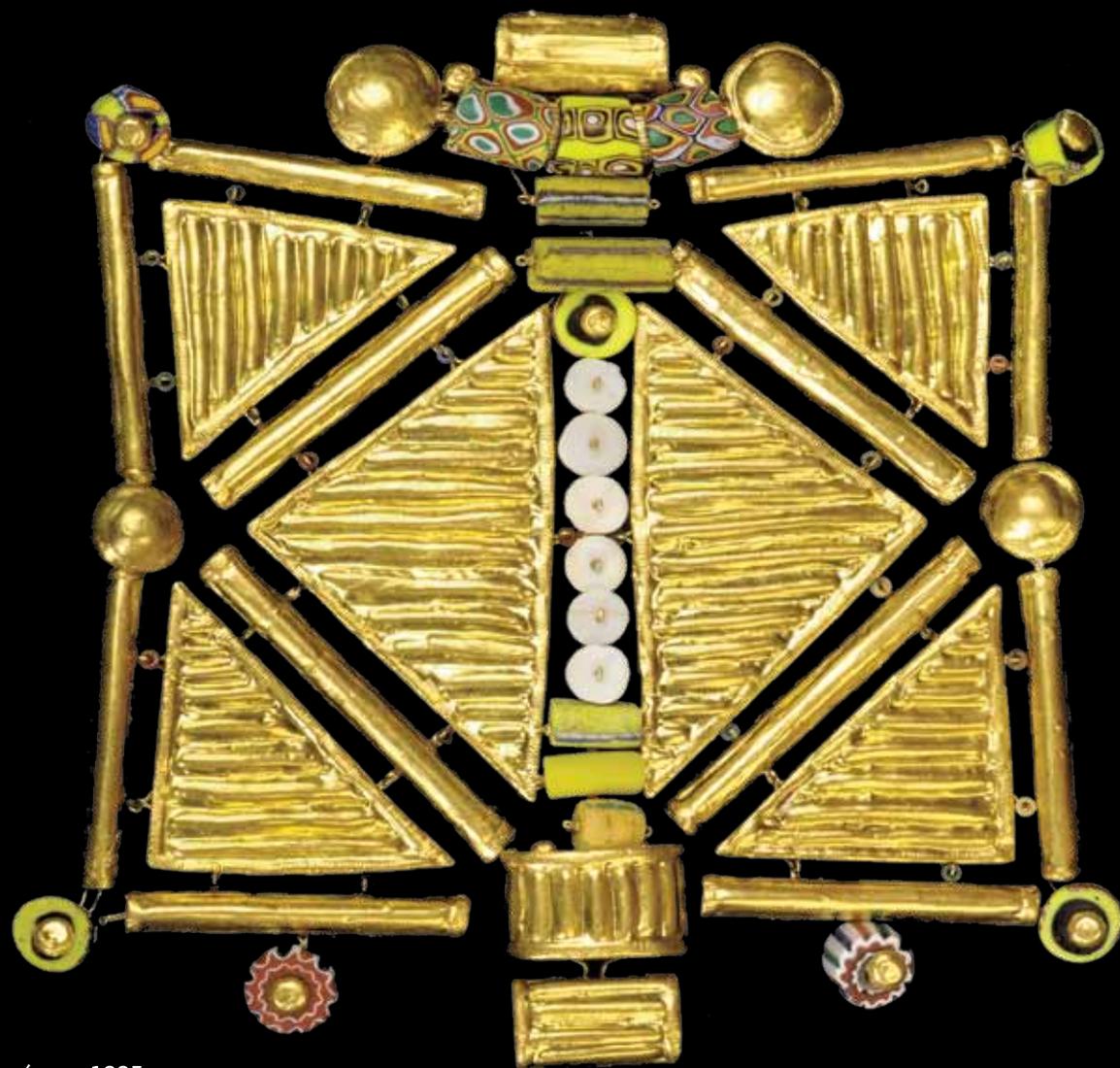
«Ο χορός του φλαμίνγκο », 2013.
25 x 18 εκ.

«The dance of flaming», 2013.
25 x 18 cm.

«Λιμπελούλα», 1993.
16 x 20 εκ.

«Dragonfly», 1993.
16 x 20 cm.

«Μικήνες», 1995.
18 x 18 εκ.

«Mycenae», 1995.
18 x 18 cm.

«Κοσμικός Παλμός», 1995.
6,5 x 4 εκ.

«Cosmic Pulsations», 2009.
6,5 x 4 cm.

«Το λουλούδι της Εδέμ», 1981.
20 x 15 εκ.

«Flower of Eden», 1981.
20 x 15 cm.

«Βυζαντινός χορός», 1992.
30 x 15 εκ.

«Byzantine dance», 1992.
30 x 15 cm.

«Αφιέρωμα στη Ρωξάνη» 2013.
35 x 16,8 εκ.

«Homage to Roxana», 2013.
35 x 16,8 cm.

«Αφιέρωμα στη βασίλισσα Άδα της Καρίας», 2013.
27 x 12 εκ.

«Homage to queen Ada of Caria», 2013.
27 x 12 cm.

«Αφιέρωμα στον Αγαμέμνονα», 1994.
20 x 12 εκ.

«Homage to Agamemnon», 1994.
20 x 12 cm.

«Αφιέρωμα στον Τουταγχαμών», 1982.
18 x 15 εκ.

«Homage to Tutankhamun», 1982
18 x 15 cm.

Λίζα Σωτίλη

Η Λίζα Σωτίλη γεννήθηκε στην Αθήνα. Τελείωσε τις κλασικές και καλλιτεχνικές της σπουδές στην Ελλάδα και στην Ιταλία, όπου αποφοίτησε από την Ακαδημία της Brera.

Σε ηλικία δεκαοκτώ ετών της αφιερώνουν γραπτά ο Raffaele de Grada (1960) και ο Franco Russoli (1961) στην πρώτη προσωπική της έκθεση στο Μιλάνο.

Εγκωμιαστικά σχόλια για τη δημιουργό γράφουν διάσημες προσωπικότητες, όπως ο Guttuso (1960), Morlotti (1965) και ο Quasimodo (1967). Επίσης αναφέρονται στην προσωπική της έκθεση στη Γκαλερί Ιόλας στην Νέα Υόρκη και στο βιβλίο του «Visti da Quasimodo», εκδόσεις Trentadue - Milano (1969), όπου η νεαρά Λίζα αναφέρεται μαζί με τους μεγάλους της Τέχνης. Το 1964 στην προσωπική της έκθεση στο Μουσείο του Βερολίνου, παρουσιάζεται ως «Enfant prodige» από τον διάσημο Καθηγητή Jannasch.

Από το 1965 συμμετείχε στην ομάδα των καλλιτεχνών που επέλεξε ο διάσημος Αλέξανδρος Ιόλας με τον οποίο εκθέτει στη Γενεύη, Παρίσι, Ρώμη, Μαδρίτη, Νέα Υόρκη, και το Λος Άντζελες.

Ο Διευθυντής του Metropolitan Museum της Νέας Υόρκης Bradford Keller της απευθύνει εγκωμιαστικά σχόλια στην ειδική έκδοσή του 1966.

Εκτός από τη ζωγραφική και τη γλυπτική, η Λίζα ασχολείται και με την Αιγιογραφία (αγιογράφησε το θάνατο του Αγ. Αντωνίου στην Εκκλησία Salla Creta του Lorenteggio) και ειδικά με την τέχνη του κοσμήματος που την κάνει διάσημη. Οι δημιουργίες της είναι κομμάτια μοναδικά, που η Λίζα σχεδιάζει για τον εαυτό της και για πολλά πρόσωπα της ελίτ.

Η Ελληνίδα καλλιτέχνης, επιπλέον έχει φιλοτεχνήσει ένα γιγαντιαίο έργο, τη κεντρική πύλη των έξι μέτρων του Καθεδρικού Ναού του Amman, κατά παραγγελία του Πατριάρχη Ιεροσολύμων Διόδωρου.

Η Λίζα επιλέχθηκε από τον Giorgio De Chirico, ως η νέα βοηθός του προκειμένου να εκτελέσει την παραγγελία των έργων του Αλέξανδρου Ιόλα. Για πολλά χρόνια δουλεύει μαζί με το δάσκαλο στα κυτήρια Bonvicini της Verona.

Σήμερα η συλλογή των γλυπτών του Giorgio De Chirico της Σωτίλη, όπως και αυτή του έμπορου έργων τέχνης Pierre Kaloussian Velissiotis, είναι οι μεγαλύτερες του κόσμου.

Lisa Sotilis

Lisa Sotilis was born in Athens. She completed classical and artistic studies in Greece and Italy where she graduated at the Brera Academy (Milano).

She distinguished herself very young and at the age of sixteen Raffaele de Grada (1960) and Franco Russoli (1961) wrote about her.

In 1961 she presents her one-man show with sculptures and paintings at the Gian Ferrari gallery in Milan becoming very appreciated among famous art personalities which highly commended and wrote about her as Guttuso (1960), Morlotti (1966) and the Nobel Prize Salvatore Quasimodo (1967) for her personal exhibition at Iolas gallery in New York and later in his book "Rivisti da Quasimodo", where Lisa, although still very young, is portrayed together with the masters of the nineteenth century.

In 1964, during her personal exhibition at Berliner Museum, she was introduced by the Professor Jannasch, director of the Museum of Modern Art of Berlin, as an "enfant prodige". In 1966 for the project of a special edition of jewelries at the Metropolitan Museum of New York, the director Bradford Keller presented Lisa as the best art-jewellery creator.

From 1965 she figured in the list of famous names exclusively chosen by Alexander Iolas.

Beside her interest in painting and sculpture, Lisa devotes herself to frescos (she painted Saint Antonio's death in the church of Lorenteggio), clay and jewellery pieces. Indeed Lisa creates marvelous jewel for exhibition and for many personalities of the international elite.

The Greek Artist carried out a monumental work: the six meter high front door in bronze and gold for the Cathedral of Amman.

She has been chosen by Giorgio de Chirico to be his assistant and working together for many years in Bonvicini Foundries in Verona.

Today Lisa, after the collection of the art dealer Pierre Kaloussian Velissiotis, owns the world second biggest collection of de Chirico's sculptures.

Lisa Sotilis

Nata ad Atene, dopo gli studi classici e artistici in Grecia si trasferisce a Milano dove consegue il diploma all'Accademia di Belle Arti di Brera.

Appena diciottenne, scrivono per lei Raffaele De Grada (1960) e Franco Russoli (1961) in occasione della sua personale alla galleria Gian Ferrari di Milano, oltre a Kaiserlian, Morlotti, Guttuso, Minguzzi, Mascherini, Carluccio e altri. Nel libro Visti da Quasimodo (edizione 32), Lisa risulta con tutti i «Big» del 20esimo secolo..

Nel 1964, alla sua personale al Museo di Berlino, viene presentata dal celebre professor Jannasch come «enfant prodige». Dal 1965 fa parte dei grandi nomi di artisti in esclusiva, scelti dal famoso Alexander Iolas.

Sempre con Iolas espone a Ginevra, Parigi, Roma, Madrid, New York, Los Angeles e altre città.

Oltre alla pittura e scultura, si dedica all'arte del gioiello che la rende famosa in tutto il mondo per le sue creazioni di pezzi unici.

Infatti, Lisa inventa gioielli per tutti i personaggi della elite internazionale, come Farah Diba, la regina Maria Jose di Savoia, Maria Beatrice di Savoia, Rudolf Nureyev, Claudia Cardinale, Anni Girandot, armatori greci e magnati dell'industria italiana e americana.

Negli anni 70 il Metropolitan Museum di New York le chiede una collaborazione in esclusiva per la creazione di gioielli.

Si cimenta anche nella tecnica della pittura in fresco e negli anni 70 viene scelta tra tanti concorrenti per affrescare la chiesa di San Giovanni battista alla Creta di Milano.

Giorgio de Chirico, per la realizzazione delle sue sculture in bronzo, sceglie Lisa Sotilis come sua assistente e l'unica autorizzata a toccare le cere.

Oggi la sua collezione di opere plastiche del Maestro Giorgio de Chirico, parallelamente a quella di Pierre Kaloussian Velissiotis, è una delle più vaste ancora in mani private.

Εκθέσεις / Exhibitions

1961

Galleria Russo, Rome
Galerie Armos, Athens

1962

Galerie Gian Ferrari, Milan

1964

Galerie Anna von Becker, Frankfurt
Berliner Museum, Berlin

1965

Burdeke Gallery, Zurich
Nechemia Glezer Gallery, Washington

1965/1985

exclusively for Alexander Iolas:

Paris, New York, Los Angeles, Milan, Athens,
Madrid, Rome, Venice, Geneva, Beirut .

1985/2013

Principal Exhibitions:

Nechemia Glezer Gallery, Washington
Astrolavos Gallery, Athens
Pitocchi&Gorevitch Gallery, New York
East Carolina University, North Carolina
Museum of Modern Art, Milano
Museum of Modern Art, Paris
National Museum of Science Leonardo da Vinci, Milano
City hall museum, Volos
Galleria Pananti, Florence
National Museum of Indonesia, Jakarta
Artemisia Art Gallery, Montecarlo

House of Raffaello Sanzio, Urbino
Matalon Foundation, Milano
Palazzo Grassi, Venice
Archeological Museum, Paris
National Gallery of Art, Palazzo Ducale, Urbino
City hall Museum, Vasto
Quadriennial of Rome, Rome
Biennial of Milan, Milan
National Gallery of Larisa -G.I. Katsigra Museum
City hall Museum, Nevers
Velasco Gallery, Madrid
Morlou Gallery, Texas
Tatro Rossini, Pesaro
Vourkariani, Kea
National Gallery of Cyclades, Siros
Centro ceramico 'Fornace Pagliero'
Grand Hotel Real Fini, Modena
Central Public Libery of Serres

Βραβεία / Prizes

Poussin Prize
Giorgione Prize
Suzzara Prize
Michetti Prize
Golden medal of the Academy of Carrara
Golden Medal of the President of the Republic of Italy
Golden Medal Ramazzotti Prize
San Fedele Prize
San Marino's Republic Prize
Feltre Prize
Arezzo city hall Prize
Diploma of honour of Corridonia
Rafaello Prize.

© 2013 Pierre Kaloussian Velissiotis
© 2013 Musarte Edition

Εκτύπωση
Αφοί Χαραλαμπίδη, Σέρρες
theworkshop.gr

www.sotilis.com

